

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІОУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР.

№ 44 (1578) Аўторак, 6 чэрвеня 1961 года Цана 4 кап.

У ІНТАРЭСАХ МІРУ

Усе гэтыя дні сусветная грамадская з неаддзяльнай увагай сачыла за паведамленнямі, што паступалі з Вены. Там адбывалася сустрэча Старшыні Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчова і Прэзідэнта ЗША Дж. Кенедзі. Гэта была, кажучы на дыпламатычнай мове, неафіцыйная сустрэча, але на яе народы ўсіх краін ускладзілі вялікія надзеі. Сучаснае становішча ў свеце, калі існуе пэрыяд складаных, нявырашаных міжнародных праблем, патрабуе выкарыстання ўсіх магчымасцей для паляпшэння небяспекі сусветнай вайны. Аздаўленне адносін паміж Савецкім Саюзам і ЗША, беспрэчна, папярэдняе б стаёнаму вырашэнню многіх пытанняў, якія сёння трываюць Мільёны людзей на ўсіх кантынентах.

Выступаючы 2 чэрвеня на вядомай у Вене, Мікіта Саргеевіч Хрушчоў заявіў:

«Мы прыбылі ў Вену для сустрэчы з Прэзідэнтам Злучаных Штатаў Амерыкі панам Кенедзі, каб усталяваць з ім асабісты кантакт і абмяняцца думкамі па асноўных праблемах, якія закранаюць адносін паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі Амерыкі. Нам, савецкім людзям, хацелася б, вядома, каб усе невырашаныя пытанні былі ўрэгуляваныя як мага хутчэй. Але мы ведаем, што адразу ўсяго не зробіш. Аднак пры добрай волі можна дасягнуць многага і за кароткі тэрмін».

Так, пры добрай волі можна дасягнуць многага. У Савецкай краіне ёсць гэта добрая воля. Савецкі Саюз заўсёды выступаў і выступае за мір. Ленінская палітыка мірнага супаставлення дзяржаў з розным сацыяльным ладом вядуцца непарушым фундаментам міжнародных адносін на

шай краіны. Савецкі Саюз настойліва дабіваецца ажыццяўлення ўсеагульнага і поўнага раззбраення, спынення выправаваўняў аядернай зброі, ліквідацыі рэшткі другой сусветнай вайны, поўнага знішчэння ганебнай сістэмы каланіялізму. Па ўсіх гэтых кардынальных праблемах сучаснасці Савецкі Саюз выказаў сваю існую і правільную пазіцыю—пазіцыю, якая адпавядае інтарэсам народаў усіх краін.

Аднак у капіталістычным свеце ёсць цёмныя сілы, якія раздуваюць «халодную вайну», процідейніваюць разрады міжнароднай напружанасці, працягваюць нейтралізацыю гісторыі палітыку «з пазіцыі сілы» — палітыку, якая вядзе да гонкі ўзбраенняў, да вырашэння вострых міжнародных пытанняў з дапамогай зброі. Прапагандысты такой палітыкі ў інтарэсах кучкі маналістаў гатовы кінуць чалавечта ў бездань ракетна-ядзернай вайны.

У гэтых умовах зразумела, якую важнасць набываюць навагані дзяржаўных дзеячў шукаць вырашэння надзвычайных міжнародных праблем шляхам асабістых кантактаў і сустрэч, шляхам перагавораў і пагадненняў на аснове канструктыўных прапаноў. Сустрэчы ў Вене кіраўнікоў дзвюх вялікіх дзяржаў М. С. Хрушчова і Дж. Кенедзі віталі ўсе народы. Вынікі гэтай сустрэчы абнадзейваюць у магчымасці пільнага супрацоўніцтва і добрых адносін паміж СССР і ЗША, у магчымасці таго, каб не даць загарыць гарматам.

Вядома, нельга было чакаць, што ў час венскай сустрэчы, якая адбывалася толькі два дні, можна вырашыць усе вострыя міжнародныя праблемы. Гэта сустрэча не медала мэтай вядзенне перагавораў

або дасягненне канкрэтных пагадненняў па асноўных міжнародных праблемах, якія закранаюць інтарэсы іншых краін. Але можна ўпэўнена сказаць, што гэта сустрэча была карысна і патрыячна, што яна ў інтарэсах усіх міралюбівых народаў.

У з'яве, якую ад імя Старшыні Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчова і Прэзідэнта ЗША Дж. Кенедзі зачыталі перад журналістамі ў Вене прадстаўнікі дзвюх краін, гаворыцца:

«Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў і Прэзідэнт Злучаных Штатаў Амерыкі Дж. Кенедзі закончылі двухдзённую карысную сустрэчу, у час якой абмяняліся думкамі па пільнаму аб адносін паміж СССР і ЗША, а таксама па іншых пытаннях, якія маюць цэннасць для абодвух банюў.

Сёння пры ўдзеле сваіх саветнікаў яны абмеркавалі пытанні аб спыненні аядзерных выправаўняў, раззбраенні і германскае пытанне.

Яны зноў пацвердзілі сваю падтрымку нейтральнага і незалежнага Лаоса на чале з урадам, выбраным самімі лаацэнцамі, а таксама міжнародных пагадненняў, якія забяспечваюць гэты нейтралітэт і незалежнасць, і ў гэтай сувязі яны прызналі важнасць эфектыўнага спынення агню ў Лаосе.

Старшыня і Прэзідэнт пагадзіліся падтрымліваць кантакты па ўсіх пытаннях, якія маюць цэннасць для нашых абедзвюх краін і для ўсяго свету».

Венская сустрэча закончылася. Яе вынікі цалер гарача абмяркоўваюцца па ўсім свеце. Усе людзі добрай волі гавораць:

— Гэта ў інтарэсах міру, гэта добры пачатак!

СХОД АКТИВУ ТВОРЧАЙ ІНТЭЛІГЕНЦЫ

2 чэрвеня ў Мінску адбыўся сход актыву творчай інтэлігенцыі рэспублікі, скліканы Цэнтральным Камітэтам КП Беларусі.

Сход акраў сакратар ЦК КПБ В. Ф. Шаўра.

У прэзідыум сход выбіраюцца кандыдаты ў члены Прэзідыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў, Старшыня Савета Міністраў БССР І. Я. Кісялёў, сакратары ЦК КПБ В. Ф. А. Сургану, П. М. Машэраў, В. Ф. Шаўра, міністр культуры БССР Р. Я. Кісялёў, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. У. Броўка, народныя артысты СССР Л. П. Александровіч, Б. В. Платонаў, Л. І. Рэжэцкая, А. К. Пільнік, У. І. Уладзімірскі, Р. Р. Шырма, інструктар ЦК КПСС П. В. Лебедзеў, сакратар Мінскага абкома КПБ А. Т. Кузьмін, сакратар Мінскага гаркома КПБ А. Б. Насідоўскі, народныя артысты БССР

Л. У. Любімаў, У. У. Корш-Саблін, А. Б. Абухавіч, В. М. Пола, Я. М. Палосін, Г. І. Цітовіч, пэтр П. Ф. Глебка, галоўны рэжысёр Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы В. В. Броўкін, заслужаныя дзеячы мастацтва БССР Л. І. Мазураў, А. Г. Апанасенка, старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР П. П. Нікіфаруў, народныя артысты РСФСР В. П. Рэдліх і іншыя.

Пад бурныя апладысменты выбіраецца ганаровы прэзідыум у складзе Прэзідыума ЦК КПСС на чале з таварышам М. С. Хрушчовым.

З дакладам аб задачах творчай інтэлігенцыі рэспублікі па дастойнай сустрэчы XXII з'езда КПСС выступіў кандыдат у члены Прэзідыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў.

У спрэчках па дакладу К. Т. Мазурава выступілі старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. У. Броўка, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР народны артыст СССР Я. К. Цікоці, рэжысёр Ашманскага народнага тэатра П. А. Дакучка, народны артыст БССР, сакратар партарганізацыі Тэатра імя М. Горкага А. Б. Абухавіч, старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР П. П. Нікіфаруў, народны артыст СССР, мастак кіраўнік Тэатра імя Янкі Купалы Б. В. Платонаў, старшыня аргбіора Саюза кінематграфістаў БССР У. У. Корш-Саблін, галоўны дырыжор Вялікага тэатра оперы і балета народны артыст БССР Л. У. Любімаў.

З вялікім натхненнем удзельнікі сходу прынялі прывітальнае пісьмо ЦК КПСС.

Ул. ДАДЗІМАУ

УЗДЫМ

З ЗАПІСНОЙ КНИЖКІ ПІСЬМЕНІКА

Кажучы, што ездзіць па аднаму і таму ж маршруту, да адных і тых жа людзей—не надта цікава. Ші так гэта?

За апошні час я двойчы пабываў у адных і тых жа мясцінах: у надбужскім калгасе імя Жданава, дзе працуе славутая дзярка Лідзія Асіюк, і на Бярозаўскай ДРЭС. Тут я бываў і раней. І зноў цягне ў знаёмыя мясціны, бо адчуваеш, што ўбачыш і пачуеш яшчэ шмат і шмат цікавага. Справа не толькі ў тым, што на Бярозаўскую ДРЭС, напрыклад, увесь час прыязджаюць новыя будаўнікі, мяняюцца характар работ. Проста людзі, з якімі пазнаёміўся, настолькі цікавыя, што хочашца зноў і зноў убачыць іх.

У калгасе імя Жданава я быў у лютым, а ў маі зноў прыехаў сюды. Ну што, здавалася б, перамяніцца за такі кароткі тэрмін, што ўбачыш новае, адметнае? Тым больш, што даўно ўжо ведаеш і гаспадарку і людзей. І ўсё ж ёсць новае, ёсць перамены!

Памятаю, люты быў незвычайны. Ён не апраўдаў сваёй суровай назвы—у лютым пачалася вясна. Газеты паведамлялі: за апошнія 125 год яшчэ не было на Беларусі такой цёплай зімы. Спачатку волькі туманы лізалі снег з палёў, потым заміжжлі дажджы—яшчэ не цёплыя, але ж дажджы, а недзе ў сярэдзіне лютага (я быў у гэты час на Брэстчыне) па-вяснаму весела засяціла сонца, грэючы зямлю, пакрываючы гары людзей першым загарам. На вяршынях набухлі пупышкі. Весела і нязвычайна: у лютым—вясна!

Ранняя вясна! І ў літаратурным сэнсе слова і ў сімвалічным. Толькі-толькі закончыўся Пленум ЦК КПСС, Пленум вялікай партыйнай праўдзіваці і прычынаўці, страшнага вымршца таго, што перакажэ нам ісці наперад. Прынтны мудрыя рашэнні па далейшаму ўздыму сельскай гаспадаркі, па далейшаму росту дабрабыту савецкага народа. У тым дні ўвесь свет абдыцела вестка аб скліканні XXII з'езда КПСС. Савецкія людзі пачалі рыхтаваць дастойную сустрэчу гэтай зяманальнай падзеі.

Першая дзярка рэспублікі Лідзія Асіюк, нарадзіўшыся ў 1960 год па 6130 кілаграмаў малака ад кожнай каровы, узяла ў гонар з'езда новае, павышанае абавязальства—наладзіць за год ад кожнай каровы па 6200 кілаграмаў малака. Такіх палюў ніхто з калгасных дзярж рэспублікі яшчэ не атрымаваў. Я паехаў у калгас, да Лідзіі Асіюк.

Трэба сказаць, што пра Лідзію Асіюк пішучы так многа, што часам нават боязна, а ці не занепаца жанчына, ці не ўскружыць ёй слава галава? Але воў прыедзе ў калгас, сустрэне Лідзію Іванаўну і бачыш, што яна ніколекі не перамянілася—такія ж сімпла, абсалютна абывяка да славы жанчына, вельмі праўшайна, шырака, простая. Такай я я ведаю многія гады. Выдатная рыса, вельмі характэрная для Лідзіі Асіюк.

І ўсё ж кожны раз, калі я прыязджаў у калгас, мяне здзіўляла і абурала тое, што кіраўнікі арцелі, ахвотна прапагандууючы поспехі Лідзіі Іванаўны і яе шматлікіх паслядоўніц, мала дбаюць аб тым, каб гэтыя поспехі былі дасягнуты з меншай затратай фізічных сіл. У калгасе не было электрадынамічных апаратаў, мала аддавалася ўвагі механізацыі жылвэлагадоўлі. І тады, у лютым, нішто не змянілася. Але адчуваўся—перамены будуць. Пры абмеркаванні рашэнняў Пленума былі наменаны канкрэтныя мерапрыемствы па дастойнай сустрэчы XXII з'езда КПСС і сярод іх—механізацыя ў жылвэлагадоўлі. Памятаю, у чырном кутку фермы пасля чарговага даення сабралася шмат народа. Былі тут і Лідзія Асіюк, і прадстаўнікі «старой гвардыі», і маладыя дзяркі, зватэхнік Раіса Лаенка, якая пільна прахвала ў калгас. Прынеслі свежыя газеты. Дзяркі чыталі, абмяркоўвалі працяганне. У газетах было многа матэрыялаў, прысвечаных Пленуму ЦК КПСС.

«Правада» пра электрадынамічны апарат піша, паўлаўша з таго кутка, дзе сядзела вясёлая, вострая на язык Марыя Алева.—Націснулі на заводзі, каб хутчэй вылучкалі.

— Нам паўлека...

— Здрава сказаў Хрушчоў тым, што апараты затрымліваюць—самі, маўляў, кароў падаеце, можа, хутчэй завяршыцца.

— Завяршыліся.

— Можна, і да нас чарга дойдзе. Як Раіса Патроўна, атрымаем апараты?

— Атрымаем.

— Сорамна, Калгас на від, да Асіюк як на той фэст ездзіць, а тэхнікі—аніякай.

— Гадоў колькі абдыаюць даўняныя апараты купіць.

— І добра, што не купілі. Кажучы, дрэнь былі апараты.

— Цяпер добра прадумалі. Так, Раіса Патроўна?

— Сама бачыла. Хваліць.

— Тым і вачіце. Каб не на складах ляжалі, а кароў далі.

Я ўспоміў гэтую размоў прыз месцы два, калі зноў прыехаў у калгас У праўленні—Раіса Лаенка. Нешта тарпока піша. Вітаецца. І адрозу—прымятае навіна:

— Памітаецце, пра электрадынамічны апараты гаварылі?

У вачах Раісы жавамя агеньчыкі.

— Можна павышанаць час: сёння прывяваюць два апараты новай канструкцыі. І двух электрапастухоў набылі.

— Што казаць, і за два месяцы адбываюцца перамены!

— Спачатку, беспрэчна, цяжка будзе—пакуль каровы прывыкнуць, да дзяркі яшчэ не ведаюць, як да тых апаратаў падступіцца. Але перспектывы пудоўныя. Уручную дзярка доўч востем—дзесяць кароў, а машынай—трыццаць пяць—сорак. Гэта толькі на першы час. А потым спецыяльныя даўняныя плячкі зробілі, і пойдзе ў нас справа. Ды і ад электрапастухоў карысць вялікая.

Раіса Лаенка скончыла летась Віцебскі ветэрынарны інстытут. Прыехала ў Брэст, прапанаваў работу ў калгасе імя Жданава. «Там Асіюк працуе»,—сказалі.

— Гэта, прызнацца, мяне больш за ўсё і абягтэжыла,—шыра расказвае Раіса.—Чамусьці здавалася, што калі славутасць, ды абавязкова з нейкімі выбыткамі, кэрычымі, паграбаванымі. А на самай справе—найшчэйшая жанчына. Вельмі яна мне дапамагае. І галоўнае—ўсё і дзярж вучыць. У нас што ні дзярка, дык яе паслядоўніца.

Раіса Лаенка ў захапленні і ад Лідзіі Асіюк і ад астатніх дзярж. І ўсё ж яна разумее, што зрабіць можна большае. Гак, калгас не на дрэнным рахунку—2701 кілаграм малака на доена ад кожнай каровы, не так ужо і кепска. І ўсё ж можна больш атрымаць.

— Пленум усіх узварушыў. Мы вост абмяркоўвалі мерапрыемствы, як нам лепш з'езд партыі сустрэці, і ўбачылі мноства нявыкарыстаных рэзерваў. Паглядзіце: першай па надох малака ідзе Лідзія Асіюк, за ёю—Ліда Вірчык. Яна надала 3374 літры малака ад кожнай каровы. Хіба кепска? Не. Добра, асабіста калі ўлічыць, што Вірчык—маладая дзярка. Але ж да Асіюк—далейка. Вост мы і вырашылі пацягнуць усіх дзярж да ўзроўню першай дзяркі. Ну, калі не ўсё, дык ва ўсякім разе многіх. Можна, гэта фантазія? Не. Па-першае, сама Лідзія Асіюк ахвотна дапамагае малады.

Памітаецца, была ў нас добрая дзярка Алена Вірчык. Пастарэла—дачка яе замяніла, Ліда Маладая, неспрактыкаваная была дзярка. Ёй і пачала дапамагаць Асіюк. Нават сваю племянніцу карову перадала, тую, што сама выгадала. Цяпер Ліда на другім месцы ў калгасе, і Надзі Прадзюк памагае—тая пасля сямігадокі на ферму прыйшла. А з Асіюк вопытна дзяркі прыклад беручы—ўся старая гвардыя памагае пачала малады.

— Гэта адно з нашых абавязальстваў да з'езда: раўняцца па Лідзіі Асіюк,—працягвае Раіса Лаенка.—Я разумее, што за год мы не здодем дасяць сярэдняй надой па калгасу да таго надой, што атрымае ад сваіх кароў Асіюк. Але ўжо сама зноў акрыліла дзвюх. Ды і надой сёлетня больш выскіў ў параўнанні з мінулым годам. Гэта—адзін рэзерв. А вось яшчэ...

Раіса гаворыць тарпока, нібы бачыцца згубіць думку, не скажыце самага галоўнага.

— У нас сёлетня цяжка з кармамі было—ледзяве вясны дачакаліся. Дзяркі зградуці бралі—«давайце кармы». Спачатку ў нас здавалася—фуражыр няправільна дзеліць. Я ім кажу—дзяліце самі. Усе роўна мала было. Чаму? Мала кукурузы сее, пасевалі ранні дубі, а сіласавалі позна. Недагледзелі. Значыць, самі вінаваты. Сёлетня пашу кукурузы сеем, пукровых буркоў, Пашу паліаюем. Ну, і беспрэчна, механізацыя дапамажа, дадойняне ўводзім, каб тлустасць малака павысці.

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Скарбы шчодрой душы

Той, каму даводзілася быць у беларускім павільёне на Усеазаўскім выставі дасягненняў народнай гаспадаркі ў Маскве, не мог не захапіцца унікальным круглым сталом з мазічным абрусам, упрыгожаным рознакаляровымі ўзорамі беларускага арнаменту. Зроблен ён з 64800 кавалачкаў драўніны розных парод і колераў юнымі ўмельцамі магілёўскага дзіцячага дома № 6 пад кіраўніцтвам таленавітага беларускага майстра мазікі і разьбы па драўніне Станіслава Феліцыянавіча Вольскага. Гэты стол, які і кожны твор мастацтва, мае сваю гісторыю...

...Сабраліся адночы дзеці, паселі вакол Станіслава Феліцыянавіча, задумаліся: над чым працаваць?

— Калі жадаеце, можам зрабіць стол,—прапанаваў кіраўнік гуртка.—Скеім што з розных кавалачкаў драўня, упрыгожым...

— І пакрыем абрусам з узораў,—дадала Святлана Пашкевіч.

Доўга раіліся ў той вечар хлопчыкі і дзяўчынікі. Чую і вельмі педагог не стрымліваў іх творчай фантазіі: хай прымуцаюцца думаць кожны па-свойму.

Праз некаторы час 16 юных умельцаў пад кіраўніцтвам С. Вольскага ўзяліся за работу. Пылавалі дрва на тонкія пластыкі, склейвалі іх, разразалі і зноў клеілі. Увесь вольны час праводзілі за работай. Калі што-небудзь не ладзілася, на дапамогу прыходзіў вопытны майстар. Вучыў, паказваў, працаваў разам з імі.

Работа ішла спарна, з натхненнем. Не толькі дрва змяняла сваю форму пад рукамі майстра. У працэсе працы ўдасканаліся ўласныя майстэрства дзяцей. Зрабілі юныя ўмельцы стол і самі адзіліцы. Якая прыгожасць!

Эзік Кудракоў і Оля Якушэва пабывалі на экскурсіі на выставі ў Маскве і бачылі, як захапіліся людзі цудоўным творчым іх рук. Вярнуліся назад, расказалі сваім сябрам, дзякавалі Станіславу Феліцыянавічу, што навуцы іх такому мастацтву.

А колькі розных цікавых работ выйшла з-пад умельчых рук хлопчыкаў і дзяўчынак! Станіслаў Феліцыянавіч паказвае рашэнняны на сцене маляўні, узоры мазікі, цудоўныя беларускія арнаменты, партрэты выдатных людзей, зробленыя выпальваннем, беларускія шкатулкі.

Пра сабе і свае работы С. Вольскі гаворыць вельмі скупа. Але людзі, што працуюць з ім, расказваюць, колькі бясонных ночей праводзіць ён за работай, колькі энергіі, душэўнай цеплыні адыае выхаванню дзяцей. Выхаваны сам у дзіцячым доме, ён добра ведае душы дзяцей, іх здольнасці, імкненні.

Пасля вайны Станіслаў Феліцыянавіч працаваў інструктарам працы ў Недаўзшскім дзіцячым доме, потым у Магілёве. І ўсоды ён згуртавае дзяцей у мастацкія гурткі, захапляе іх разьбой па дрэву.

Тым і сюжэты для дэраў не трэба было доўга шукаць. Яны нарадзіліся ў баявых паходах, жылі ў душы, прасіліся для ўва-

саблення. Народны ўмельца пачынае працаваць над барэльефам «Партызаны ў лесе» (момант перада боем). Гэта тэма была блізка сэрцу С. Вольскага. Ён сам быў партызанскім сувязным у атрылле Карэлава, хадыў у бай, прайшоў з праслаўленай дывізіяй да Берліна і Прагі. Але майстра лічыў, што ўласных зірэнняў недастаткова. Зноў ідзе ён з дзецьмі па партызанскіх сцежках, слухае расказы баявых воінаў. У выніку былі створаны работы: «Пераправа праз Дняпро», «Перанос раненых», «Канстанцін Заслонаў», «Партызан Міхал Сільніцкі», Барэльефы С. Вольскага, выкананыя тонка, умела, вобразна, можна бачыць у розных музеях рэспублікі.

Гісторыя кожнага мастацкага твора не абмяжоўваецца працягам ад першага да апошняга мажка. Залатымі кроплямі вопыту ўліваецца жыццё ў душы мастака, каб з часам пераплавіцца ў яго творчай лабараторыі і створы мастацтва. Колькі майстэрства, таленту ўкладзена С. Вольскім у партрэт Ул. І. Леніна, які зроблен з 100 тысяч кавалачкаў драўня розных парод і колераў. Гэта унікальная работа эканавалася на абласной і рэспубліканскай выставках, а цяпер знаходзіцца ў беларускім павільёне на Усеазаўскай выставі дасягненняў народнай гаспадаркі.

Работамі, выкананымі юнымі ўмельцамі пад кіраўніцтвам С. Вольскага, захапіліся на выставках і ў Чэхаславакіі, і ў Польшчы, і ў Швейцарыі, і ў Індыі.

Больш як 150 чалавек навучыў выдатны беларускі майстар разьбе па дрэву. Ён кіраўнік дзіцячых лесам сваіх выхаванцаў, дапамагае ім. Увоўны кіраўнік гуртка вялікіх здольнасці да разьбы ў Аляксея Хальчукова. Трэба працягнуць Хлошчу вучоў. Але дзе? У Беларусі столькі многа маладых здольных разьбоў, а вост мастацкага вучылішча, дзе яны змогуць б прыкладна вучыцца, няма. Павё Вольскі спытаў выхаванца на Украіну, у Закарпацце. Вытрымаў Аляксея экзамены, і цяпер паспяхова вучыцца, піша пісьмы сваёму настаўніку.

С. Вольскі прымаў актыўны ўдзел у афармленні Беларускага павільёна на ВДНГ у Маскве і за добрасумленную работу яго ўзнагароджвалі Ганаровымі граматамі Міністэрства культуры БССР.

Надаўна Станіславу Феліцыянавічу Вольскаму споўнілася 40 год жыцця і 25 год творчай дзейнасці. Да свайго юбілею ён закончыў новую работу—інкруставаную кнігу-шкатулку «Якуб Колас».

Новыя творчыя планы, новыя задумы хвалюць майстра. Паранейшаму да позняй ночы свеіцца вокны ў мазічнай майстэрні. Разам з юнымі ўмельцамі разьбоў працуе над барэльефам «Вольная Афрыка».

З кожным новым творам, С. Вольскі адыае людзям частку свайго сэрца, скарбы сваёй шчодрой душы.

М. ЖЫЛІН.

Гэтымі днямі ў Мінску адбыўся сход актыву творчай інтэлігенцыі рэспублікі, на якім абмеркаваны задачы па дастойнай сустрэчы XXII з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. НА ЗДЫМКУ: група ўдзельнікаў сходу (злева направа): т.т. Р. Я. КІСЯЛЕЎ, Л. Ф. БРАЖНІК, В. Ф. ШАЎРА, Л. І. РЖЭЦКАЯ, Я. М. ПАЛОСІН, К. Т. МАЗУРАЎ, А. Б. АБУХОВІЧ, П. У. БРОЎКА і У. У. КОРШ-САБЛІН. Фота У. Кітас.

У каго тэхніка — у таго і сіла

Яшчэ зусім нядаўна з калгаса ў калгас вандравалі будаўнічыя брыгады. Яны складаліся з пяці-сямі чалавек. Гэта былі ў пераважнай большасці людзі, якія ў пайоні за доўгімі рублем кілілі роліны калгасы і выдалілі сабе на адмысловыя спецыялісты. Такіх людзей наш народ называў трапным словам «шабашнікі». «Накінь тысяч дзесяць, не са свае ж кішні пачаць. А не хочаш, не велмі набівацца, Калгасу многа. Усе будуюць, дадуць і больш», — на такую прэйскуранту ялі яны размову з кіраўнікамі сельсагаспадарчых арцеляў.

Транспарт, палёсная рабочая сіла, будаўнічыя матэрыялы — усё ставілася да паслуг шабашнікаў. Вядома, кожнаму кіраўніку калгаса хацелася споечаваць з адным спецыялістам, а не з пяці-сямі шабашнікамі. — Расказвае старшыня сельсагаспадарчай арцелі ім Суворова Пінскага раёна Марк Гарасімавіч Пінскун. — Горш за тую шыганку-варажбітку, якая просіць толькі «руку палачыні». Гадоў сем таму назад да нас такіх будаўнічых завяліся. «Мы спецыялісты павышанага разраду», — адражэнна давалі яны. І такую казачную цану задалі за кароўнік, што мы аж за гадоў скапілілі, і ў дадатак да ўсяго ўмову паставілі тры разы добра карміць і на 200 грамаў «максоткай» або самагону-першаку ставіць кожнаму з іх. «Гэта неабходна для палітрых працоўнага агуляўша, — так растлуміць гадоўні шабашнік, — інакш і працаваць не будзем».

Марк Гарасімавіч расказвае, як вытнуў з калгаса гэтых «спецыялістаў» і тут, між іншым, са здавальненнем заўважае: — Добрая арганізацыя «Міжкалгасбуд». Усе шабашнікі вынісцідла. А будзе не на вока, а на тыпавых праектах, капіталы, наветка, амаль напаліваю тавары за тых вандарных «спецыялістаў». Праўда, і цяпер яшчэ дарагавата каштуе нам будаўніцтва.

Гэтую думку выказваюць не толькі заўважкі, яе можна пачуць і ад самых падраччыкаў. Раённая арганізацыя «Міжкалгасбуд» маюць у сваім распараджэнні ў сярэднім па два — тры пачельныя заводы. У апошні час сцены жылвагадоўчых памяшканняў і жылых будынкаў робіцца саманяны, пеленяеяны або цагляны. Адкрэціць карэраў будаўнікам даводзіцца рыльчыкамі капаць траншэі пад заклад-вападоўчых і цаплавых труб. На ўсё гэта ідзе шмат працы і часу. Сельскія будаўнічы не раз успаміналі пра экскаватар аб'ёмна кабіна 0,25 кіламетра і гравітар, абсталяваныя на базе трактара «Беларусь». Многія з іх бачыць гэтыя эканоміяны і зручныя машыны на будаўнічых пляцоўках у горадзе, спрабуючы даваць на іх заўвагі. Пастаўшчыкі гэтых машын стараюцца даказаць, што бульдозер, гравітар і экскаватар выкарыстоўваюць у сельскім будаўніцтве нерэнтабельна: маўляў, малы аб'ём работ, вялікая здегласць паміж аб'ектамі і іш.

Дзіўныя разважання! Няўжо гаспадар будзе купляць камя і дарма на яго карміць, калі той яму зусім непатрэбны. Старшыня савета Брэсцкага аблмжкалгасбуду Васіль Алексеевіч Патроў з алоўкам у руках нічэ ра робіць падлікі і пунія даказвае, што выгада менш на кожную раённую будаўнічую арганізацыю па дзве — тры тысячы машыны.

У многіх калгасах Магілёўскай вобласці стаяць зусім сярэдняй станкі па вырабу пачына-шментавай чарпачкі, для якіх у свой час была створана шырокая рэклама. Талы набылі іх многія арцелі. Кіраўнікі калгасаў думалі, што, нарэшце, з'явілася неабходная машына ў гаспадарцы, і яны задолее задаволіць патрэбы арцеляў і індывідуальнага забудоўчыка ў такіх дэфіцытных будаўнічых матэрыялах, як чарпачка. Аднак на практыцы станкі сабе не апрадалі. Даказае крышчэ атрымаўся не такое, як гэтага чыка-лі.

— Станок аказаўся недасканалым, — расказвае старшы інжынер Магілёўскай абласной міжкалгаснай будаўнічай арганізацыі Харытон Іванавіч Сачышка. — Дакі з чарпачкі вырабу гэтых станкоў давалася зніць і пасля рабчы зусім з новых матэрыялаў.

У свой час наша прамысловасць выпускала для сельсагаспадарчых арцеляў стагакі. — Добрая машына, — гаварылі пра яго калгаснікі. — Толькі шкада, што яна выконвае невялікі аб'ём работ.

На працягу года стагакі выкарыстоўваўся ў гаспадарцы не больш аднаго месяца, астатнія адзінаццаці месяцаў ён прастаяў. Калгасы зразумелі, што такая машына для іх нявыгадна і час перасталі яе купляць. Мінус у час пра гэты стагакі пачалі дабывацца. І ратан сёння пра яго ёспамілі добрым словам сельскія будаўнікі. Пачаліся пошукі стагакі на базі складах сельсагаспадарчых машын, у калгасах, саўгасах і РТС. І нідзе ён не быў знойдзены. Серыйны выпуск такіх

стагакідаў наша прамысловасць даўно спыніла.

Навошта тэрмінова спатрэбілася будаўнікам гэтая забытая машына? Аказваецца, што раённая арганізацыя «Міжкалгасбуд» не маюць дасканалых пад'ёмна-транспартных механізмаў. Палача раствору і будаўнічых дэталей да рабонага месца будаўніка ідзе ўручную. Вынаюць дэталі з жалезабетону, вага якіх дасягае паўтаны і нават больш. Няўжо і іх даводзіцца такім прамысловым спосабам палымаць на вышыню чатырох-пяці метраў? Гэты цяжкі працэс выконваецца з кожным «Міжкалгасбуд» па-рознаму. Напрыклад, Баранавіцкай раёнай будаўнічай арганізацыі ў такіх выпадках шукае дапамогі ў гарадскім будаўнічым трэсце УНР-25. Каб паставіць бэлькі ці сталевае перакрыццё з жалезабетонных канструкцый, выязджае аўтакран трэста на сельскія будаўнічы аб'ект, які нярэдка знаходзіцца за 30—40 кіламетраў ад горада. Усё гэта каштуе заказчыку і падраччыку добрую капейку.

А як быць там, дзе няма палёзу гарадскіх будаўнічых трэстаў? Там часта даводзіцца асталяваць ад праекта. Замест жалезабетонных бэльак і сталевага перакрысця будаўнічы класуць драўляную і на заказчыку, які, каб зніць сабекошт пабудовы, самі часам адмаўляюцца ад выкарыстання ў будаўніцтве жалезабетонных дэталей. А падраччык, з-за адсутнасці пад'ёмна-транспартнага абсталявання, ахвотна згаджаецца з такімі «папраўкамі» да праекта. Сталевае перакрысцё ў большасці выпадкаў робіцца з жэрдак, на які змяоў для апаплення класуць сена або салома. Такая эканомія ў будаўніцтве прыносяць толькі шкоду аспаспадарчым. Былі і выпадкі, калі ў такіх будынках унікалі пажары пры самых незвычайных парушэннях правіл абыходжання з агнём.

І сельскія будаўнічы выказваюць думку: варты аднавіць серыйны выпуск стагакідаў. Гэтую машыну можна з поспехам сёння выкарыстоўваць на будаўнічых пляцоўках, а таксама на пагрузцы і разгрузцы будаўнічых матэрыялаў. Не паходзіла б мець арганізацыя «Міжкалгасбуд» і аўтакран грузавымаальнасцю ў тры або пяць тон. Гэта дасць магчымасць больш выкарыстоўваць жалезабетон у сельскім будаўніцтве.

У Баранавіцкім райкамакоме інжынер па будаўніцтву ў калгасах Ягор Ерафеевіч Талашоў расказвае нам пра тую цяжкую, з якой сельскім будаўнікам даводзіцца набываць і знаходзіць неабходныя механізмы і дэталі для машын. — Наша раённая міжкалгасная будаўнічая арганізацыя, — гаворыць Ягор Ерафеевіч, — мае дзесяць грузавых аўтамашын. Многія з іх невялікі выкарыстоўваюць толькі з-за таго, што няма пакрышак або той ці іншай неабходнай дэталі. Праўда, яны адпускаяюцца нам, але ў вельмі абмежаванай колькасці. Зусім няма дзе купіць і рухавікі для бетонамашалак. Іх даводзіцца збіраць са старых матораў трактара або іншых машын.

— Да нас ужо сёння з'яўляюцца многія калгасы з просьбай не толькі пабудавать жылвагадоўчых памяшканняў і грамадскія жылы будынкі, але і праекціцы ці адрамантаваць, — расказвае старшыня савета Брэсцкага аблмжкалгасбуду Васіль Алексеевіч Патроў. — Механізацыя сельскага будаўніцтва яшчэ адстае ад патрабаванняў нашых будаўнічых арганізацый і пад'ёмна-транспартных механізмаў. Само жыццё стаяць на парадкаў да пытанне аб забеспячэнні нашых будаўнічых арганізацый гравітарамі, экскаватарамі, бульдозерамі, аўтакранамі і іншымі машынамі.

Часам і «Міжкалгасбуд» не шукаюць нявыкарыстаных рэзерваў па зніжэнню сабекошту будаўнічых работ. Вышэй гаварылася аб тым, што ў некаторых калгасах сталевае перакрысцё класуцца з жэрдак. Гадоў два таму назад у рэспубліцы сям-там з'явіліся жылвагадоўчы будынкі з гліняпеленявым сталевым перакрысцем. Яно вельмі простае па сваёй канструкцыі, вогнетрывалае, з таных машовых матэрыялаў. Падлікі паказалі, што такая столь каштуе ў тры разы таней, чым драўляная. Здавалася б, усё новае, перадавое павіна мець шырокую падтрымку ў нашых будаўнікоў. Аднак і цяпер у кожнай вобласці мы яшчэ рэдка сустракаем будынкі з такім таным і трывалым сталевым перакрысцем.

Многія арцелі з'яўляюцца да «Міжкалгасбуду», каб ён будаваў жылныя будынкі калгаснікам і спецыялістам сельскай гаспадаркі. Але ў пераважнай большасці гэта заказы на адкатарыяны дамы, дзе адзін квадратны метр жылвагадоўчых машынаў каштуе на 20 працэнтаў даражэй, чым, скажам, у сельскім шматкватэрным доме.

У калгасе «Рассвет» Кіраўскага раёна будуюць двухпавярховыя жылныя дом на восем кватэр. Апрача эканоміі ў сродках, ён патрабуе менш выдаткаў на праклад-

ку водаправода і ацяпляльнай сеткі, на праводку электрычнасці і радыё, дае эканомію зямельнай плошчы і іш. Дык чаму ж нашы будаўнічы не перакоіваюць кіраўнікоў калгасаў у эфектыўнасці шматкватэрных дамоў?

Для сельскага будаўніцтва ўжо сёння трэба прадумаць эканаміяныя практычныя жылныя будынкі з усімі бытавымі выгодамі для калгаснікаў і па гэтых практыках паступова пачынаць па-новаму забудоўваць калгаснай вёскі.

— Часам нам даводзіцца самім складаць неабходныя практыкі і дакументацыю да іх, — расказвае інжынер па будаўнічых матэрыялах Баранавіцкага райкамакоме Ганна Зайцава. — На гэта ідзе шмат часу. Сёлета наша рэспубліка вырашыла забеспячыць сабе ўласным насьменам кукурузы. Аднак нідзе небыла збудавана практыка сушыц кукурузных пачаткаў. І вось інжынеры пры райкамакоме пачалі самі кожны па-свойму вырашаць гэтую задачу. А гэта абавязаны былі зрабіць нашы практычныя арганізацыі. Яны могуць выканаш такую работу значна лепш, чым многія з нас.

Вельмі часта той ці іншы праект будынка рэкламуецца як самы эфектыўны. Але праходзіць год — два, і яго знімаюць з вытворчасці. З каталога праектаў для будаўніцтва ў калгасах рэспублікі 1960—1961 гг. зняты 42 жылвагадоўчых памяшканняў, грамадскія і жылныя будынкі. А новага каталога на 1961 год раённая будаўнічая арганізацыя зняла не атрымалі.

Летась «Міжкалгасбуд» Магілёўскага раёна заказваў «Гіпрасельгасбуду» праект кароўніка на жалезае гадоў. Макоўскія інжынеры прыслалі праект, на якім на будаўніцтва трэба выдаткаваць 620 тысяч рублёў (тут і давай лічы прыводзіцца ў старых грошых). Наводзіць калгас нават і палавіны гэтай сумы не згадзіўшы плаціць за такі будынак. Талы інжынеры пры райкамакоме А. Шамякоў і М. Старыскі пайшлі на «будакаленне» гэтага праекта: адмовіліся ад шматлікіх жалезабетонных канструкцый, перагледзелі занадта высокія сцены. У выніку па «дапрацаванаму» праекту будаўніцтва гэтага кароўніка каштавала арцелі ўсяго 120 тысяч рублёў.

Сельскія будаўнічы хочучь мець практыкі простых, зручных і таных жылвагадоўчых, грамадскіх і жылых будынкаў, Відаць, варты праверціць у рэспубліцы конкурс на такі праект.

Наша партыя стаяць мэтай у недалекім будучым ператварыць калгасную вёску ў добраапрацаваную населеную пункт грамадска-камунальнага тыпу з выкарыстаннем усіх дасягненняў сучаснага камунальнага і культурна-бытавога абслугоўвання.

Каб вырашыць гэтую важную задачу, нам неабходна ўжо сёння пачаць пра разумныя і эфектыўныя машыны для сельскіх будаўнічых, распараджаць і паставіць на абмеркаванне практыкі эканаміяных, зручных, прамжоных будынкаў і пабудов для калгаснай вёскі.

Алесь МАХНАЧ.

Удзельнікі мастацкай самадзейнасці — настаўнікі Усцянскай сярэдняй школы на рэпетыцыі.

УЗДЫМ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Аб гэтым гэтым Раіса Патроўна расказвала мне і ў лютым і пазней, пры новым спаткненні. Толькі каб не паўтараць «сэрбін», «мяжачам», а цяпер усё часцей і часцей гучала ў яе расказе аптымістычна радаснае «сэрбін». «Спрымаеся аптымістычна радаснае «сэрбін», прымаеся мэраліпесты на дастойнай сустрэчы XXII з'езда КПСС, дык цяпер не толькі разнапланавана актыўная барацьба за выкананне гэтых абавязанасцяў, але ўжо і бачны першыя вынікі».

Сакратар калгаснай партыйнай арганізацыі Дзмітрый Іванавіч Алешу, з якім я размаўляў, меў нейкую паставу сцяражыць, што справы ў калгасе ідуць значна лепш, чым летась. Гэта першы вынік вялікага працоўнага ўдзелу, які паўне цяпер у калгасе і які выклікае падтрымку ў XXII з'езда партыі. Уся работа партыйнай арганізацыі, а ў ёй і 13 камуністаў, накіравана на яшчэ больш шырокае разгортанне сацыялістычнага спаборніцтва за дастойную сустрэчу з'езда. Задача адна: выканаць і перавыканаць узятыя ў год з'езда партыі абавязанасці.

І зноў першае слова належыць Лідзіі Асіюк. Яна паспяхова выконвае сваё абавязанасцяў. У цяжкім для жылвагадоўчых месцы сакавіку і красавіка ідуць кароўнік ад кожнай каровы, а ў красавіку — больш чым 600. Выдатны вынік! Такіх навіду ў сакавіку і красавіку нават яна, Лідзія Асіюк, не атрымлівала ў папярэднія гады.

Гады да назад на старонках газеты «Літаратура і мастацтва» і пісаў пра Лідзію Асіюк. Яна не паўтараць, скажу толькі, што яна паранейшаму пазівае высока ўзроўня працы. Вось ужо шасці год Лідзія Асіюк з'яўляецца першай дзяржаўнай рэспублікі. Я расказваў, як Лідзія Асіюк гаварыла статак пеміных кароў. Цяпер усё кароўны, якія яна даглядае, пеміныя, высокапрадуктыўныя. Але гадоўна прычына поспехаў Лідзіі Іванавіч — стараннасці, высокая свядомасці і адданасці сваёй справе. Не толькі самай адвабачы высокіх паказчыкаў у працы, але і шмат дапамагаць — вось якую высакорданую мту паставіла перад сабой і паспяхова ажыццяўляе Лідзія Асіюк.

У той дзень, калі я прышоў на кватэру да Лідзіі Іванавіч, яна атрымала пісьмы ад сваіх «завочных паслядоўніц». Я ўзяў наўздага адно з пісем. Вось яго крыху скарачаны тэкст: «Дарэка Лідзія Іванавіч! Я многа чытала пра Вас і пра Вашу работу і вырашыла напісаць Вам

Я хачу, каб Вы параілі, як лепш раздзіць кароў. У 1960 годзе надзіла па 5680 кілаграмаў малака ад кожнай каровы. Сёлета абавязалася надзіць па 6000 кілаграмаў малака. І вось зварачае да Вас за дапамогай. Можна, я яшчэ не ўсё зрабіла.» Гэта піша дзярка эксперыментальнай базы саўгаса «Зарэчча» Марыя Дзегірава.

Лідзіі Іванавіч, бяспрэчна, прыяма, што да яе, калгаснай дзяркі, з'яўляюцца за парадкаў дзяркі эксперыментальнай базы. І ўсё ж анікага заапаствы, выключна сапласць. Чым можа, тым памігае Лідзія Асіюк дзяркам — няхай атрымлаюць столькі ж малака ад сваіх кароў, колькі і яна.

І яшчэ пра адно хочацца расказаць у гэтым артыкуле — пра выключны ўдзел Лідзіі Асіюк на моладзі, і ў першую чаргу — на школьнікаў. Я бачыў на ферме дзевяцікласнікаў Дамачоўскай школы. Яны прышлі сюды на практыку. Сярод іх — дачка Лідзіі Іванавіч, Галя. Высокая пашана, якой карыстаецца праца Лідзіі Іванавіч, хвалюе школьнікаў, вызначае іх далейшыя жыццёвыя дарогі: многія жадаюць пасля школы пайсці працаваць на ферму.

Мы з'язілі з Лідзіяй Іванавіч, размаўляем. Гаспадыня хвалюецца: Галя нешта атрымала ў школе.

— Відаць, трэніроўка якая. Яна ж у мяне чэмпіён!

Галя сапраўды добрая спартсменка, чэмпіёнка раёна па лёгкай атлетыцы.

— Гэта ўжо не ад вас, Лідзія Іванавіч. Вы, здаецца, спортам не займаецеся. — Не кажыце. У Галі і ад мяне тое-ёсць ёсць. Я ў яе галі і пачынаю не мела, як кароў даць. А яна — найлепшая дзярка. Як куды паеду — Галя за сабе пакажа. Маці ўжо старыяка, цяжка ёй прапанаваць. А Галя — першая памочніца, не менш за мяне надобнае. Праўда, на мяне крыўдуе. Усё прасіць, каб у Мінск яе ўзяла, калі на сесію іх на нараду якую-то. Яна ж далей Брэста нідзе не была.

— Трэба ўзяць, Лідзія Іванавіч. — Вазьму. Вось паеду на сесію і вазьму. Маці за сабе рэжыму ад кароў-небудзь з дзяркам папрашу, каб памігалі. Праўда, на сэрцы неспакойна будзе: каровы аднаго гаспадару любіць. А мае тым больш — прывыклі. Я вольны дзурэмчэ не магу: як каго абразіць хочучы, дык «кароўны» класуць — неразумная, значыцца, ці нехладзякая. Відаць, не ведаюць, што ёсць на свеце Слаўная, Сяняўка, Красота. Другая маладая дзярка на тавіцы спяшчае, прасіць саброўку — пладоў за тавіцы спяшчае.

— Баскетболам, лёгкай атлетыкай. — І спартыўныя разрады маеце? — Трэці. Я працяваю «сінтэр'юз» — кароткія пытанні, яшчэ больш сінтэр'юз адказаў.

— З яе не так лёгка слова выцягнуць, — смеюцца Лідзія Іванавіч.

Пытаюць ў Галі, куды пойдзе пасля школы. — На ферму. Толькі... не пішыце пра гэта. — Чаму?

— Каб не падуалі, што выхалююцца... Я ж не таму хачу на ферму пайсці, каб у газету трапіць: маці вядома дзярка, воль і дачка дзяржаўная. Проста падабаецца мне. Ды ў нас многія на ферму пойдучы.

— І я ёй кажу, — заўважае Лідзія Іванавіч, — папраўду на ферме, ведаў набрыцца, вопыту, а потым ужо ў сельсагаспадарчую акадэмію паступіць, заатэхнікам будзець. Ляжыць у яе душа да гэтай справы. І практыка, як і кажаце: то за мяне застаецца, то знятыя і іх.

Я слухаў гэтую размову і ў думках уяўляў той дзень, калі на ферму прыдзе заатэхнік Галіна Асіюк — дачка слаўнай дзяркі і сама ў недалекім мінулым дзярка. Гэта мінулае — яшчэ ў будучым. Шчаслівай тае дарогі, Галя. Няхай і да цябе прыдзе такая ж людская пашана, якая прышла да тваёй маці!

АДКАЗНЫ ЭКЗАМЕН

ДА ГАСТРОЛІ МАГІЛЁўСКАГА АБЛАСНОГА ТЭАТРА У МІНСКУ

8 чэрвеня ў памяшканні Тэатра імя Янкі Купалы спектаклем «Усё застаецца людзям» А. Алешына пачынае гадавы гастроль Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра. Гастроль нашага тэатра ў сталіцы рэспублікі з'яўляецца для калектыву творчай справаздачай, праверкай выканання абавязанасцяў, узятых у год XXII з'езда КПСС.

Чатыры гады мінула з часу апошняй сустрэчы з гледачамі сталіцы. За гэты перыяд калектыв тэатра творчы вырас і арганізацыйна ўмацаваўся. У трупі ўліся народныя артысты РФССР Н. Радзівілаў, заслужаная артыстка КАССР Н. Фядзельна, артыстка Н. Фаворская і іншыя. Да нас прышлі і вялікая група маладых акцёраў, якія скончылі Мінскі і іншыя тэатральныя вышэйшыя навучальныя ўстановы, моладзь з мастацкай самадзейнасці — Н. Казінін, Б. Дружыца, І. Дашкоўская, Л. Закашанскі, А. Гарленка, М. Мацішоўскі.

Мінчане зноў сустрапаюцца на спектаклях з акцёрамі зямлі імя на ранейшых нашых гастрольных іх — дарозныя арганізацыі — Н. Казінін, Б. Дружыца, І. Дашкоўская, Л. Закашанскі, А. Гарленка, М. Мацішоўскі. Мінчане зноў сустрапаюцца на спектаклях з акцёрамі зямлі імя на ранейшых нашых гастрольных іх — дарозныя арганізацыі — Н. Казінін, Б. Дружыца, І. Дашкоўская, Л. Закашанскі, А. Гарленка, М. Мацішоўскі.

На гастроль у сталіцу рэспублікі тэатр пажакі спектакль «Усё застаецца людзям» А. Алешына. Гэты твор выклікае роздум аб жыцці, аб яго змесце. У цэнтры пісьмы — вобраз сучаснага саветскага чалавека, нямомнага працаўніка, мысліцеля, барацьбіта.

Твор «Імем рэвалюцыі» М. Шатрова калектыву прысвяціў 90-годдзю для нараджэння Ул. І. Леніна. Ідэю гэтай п'есы можна выказаць словамі — моладзь і рэвалюцыя. Сурава і мудра гучаць у п'есе словы Ул. І. Леніна: «Імем рэвалюцыі... Гэтым імем мы будуюць новае жыццё нашым дзедзям і гэтым жа імем базілілася карона кожнага, хто ўзімае руку на іх імя». Спектакль гэты таксама будзе паказаны мінскаму гледачу.

У паставіцы нашага тэатра мінчане назімаюцца з камедыяй Шкспіра «Утайманне свавольніц», са спектаклем «Замак Броўдзі» — ініцыярыя І. Рамановіча па п'есе прагрэсіўнага англійскага пісьмніка А. Кроўна. Аб простых савецкіх людзях, аб нашых сучасніках расказа тэатр у лірычнай камедыі Б. Ласкіна «Час кахаць».

Тэатр пажакі спектакль прагрэсіўнага імянскага драматурга Г. Пейффера на тэму аб барацьбе за мір — «Кахаць перамагае» («Свята літаратуры»). Мінчане бачаць у паставіцы тэатра спектаклі: «Востраў Абра-

дзіты» А. Парніса, «Дзядзька Ваня» А. Чыхава, «Драпежнік» А. Вальска і «Варты шчасця» П. Дабравольскага.

Калектыву Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, працягуючы да XXII з'езда КПСС, узяў на сабе рад абавязанасцяў. Некаторыя з іх ужо выкананы.

Мы вырашылі ў 1961 годзе на ўсім перыядзе гастрольнага ўзроўня паставіць сем новых спектакляў з нашых сучаснікаў. Тры з іх паказаны ў гэты «Час кахаць», «Варты шчасця», «Усё застаецца людзям».

З мэтай лепшага абслугоўвання калгасных гледачоў і паліпшынення якасці паказу спектакляў у вёсцы тэатр абсталявае дзве аўтамашыны «ЗІЛ-150» пад перасоўвання сцены. Гэта дасць магчымасць калектыву выступаць у брыгадах, на палёвых станах, на любой пляцоўцы ў вёсцы. У 1961 годзе тэатр ужо выступіў у дзевятнаці калгасах і мае намер сёлета паказаць на вёсцы 75 спектакляў. Мы бярэм культурнае шэфства над калгасам «Расія» Магілёўскага раёна. Ужо аказана значная дапамога мастацкай самадзейнасці калгаса.

Наша рэжысура практычна дапамагае Народнаму тэатру чыгуначнага вузла г. Магілёва падрыхтаваць спектакль, прысвечаны XXII з'езду КПСС.

Пачынае Тэатр імя Янкі Купалы — выступленне майстроў сцены ў спектаклях народных тэатраў — падтрыманні і нашымі акцёрамі. Выдучы акцёр тэатра С. Каленскі выступаў у ролі Ул. І. Леніна ў спектаклях драматычнага калектыву педінстытута і ініцыярыя «Леніні і камуністычныя суб'екты» — для камуністычных брыгад горада.

З мэтай практычнай дапамогі драматычным калектывам Магілёва і вобласці актывізацыя работа кансультацыйнага пункта тэатра. Нашы рэжысёры і акцёры працягваюць зніць у калгасных універсітэтах культуры на тэатральных тэмы з арганізацыяй тэатральных камітэтаў. Такія заняткі правядзены ўжо ў калгасе «Рассвет» Кіраўскага раёна.

Калектыву тэатра з вялікім хваляваннем чакае сустрэчы з гледачамі Мінска. Мы прыяемлі свае лепшыя спектаклі. Гэта наша творчая справа, гэта адказны экзамен для нас.

А. РОСІКАЎ, дырэктар Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра.

ВЫСТУПАЮЦЬ НАСТАЎНІКІ

Настаўнікі — людзі, які правіла, вольны заняты. І тым больш прыяма было даводзіцца, што ў іх часе праводзіцца агляда мастацкай самадзейнасці.

Калектывы і асобныя выканаўцы трынаці вясні шног горада і раёна выступілі з разнастайнай праграмай на сцэне гарадскога інтэратра і аглядай зале педучылішча на адрыўнай эстрадзе гарадскога сивера. Нава 1.300 настаў

ПЕРШААСНОВА—ДОБРЫ РЭПЕРТУАР

Шмат розных патрэб у музычнай сельскай самадзейнасці. Але больш за ўсё не заключанае асноўнае пытанне: дзе знайсці паўнацэнны рэпертуар? Гэта, вядома, не азначае, што наша самадзейнасць павінна трымацца на «галодных паўху». Больш актыўна пачалі працаваць над новымі харавымі і інструментальнымі творами беларускія кампазітары. Многа даламагуюць развіццё самадзейнага мастацтва і народныя стваральнікі песень. І ўсё ж гаварыць пра багацце і разнастайнасць музычнага рэпертуара, пра задавальненне патрэб кожнага самадзейнага калектыву з улікам яго індыўідуальных асаблівасцей пакуль не даводзіцца.

Калі гаворка ідзе пра індыўідуальны творчы напрамак любога самадзейнага калектыву, усім не маецца на ўвазе абмежаванне яго якімі-небудзь вузкімі рамкамі якаснага стылю. Іншы раз можна чуць наранкі нават аднастайнасці рэпертуара самадзейнага хораў. Бясспрэчна, паўтарэнне на аглядах адных і тых жа песень, ды якія яшчэ выконваюцца ў адной і той жа манеры харавымі калектывамі, надакучае слухачам. Але не трэба забываць, што мы ў гэтых выпадках слухаем не канцэрт з розных музычных нумараў, а знаёмімся з творчасцю раўнапраўных самадзейных калектываў, кожны з якіх імкнецца прэзентаваць дагэтуль дасягненні ў выкананні мастацтва. Асноўнае часам узнікае пытанне:

На адпачынку з куставых аглядаў калгасна-саўгаснай самадзейнасці на Маладэчаншчыне нам давялося пачуць за адні вецер дзесяць разоў песню «Перакумі мячы на аралы». А. Новікава. Пасля такога знаёмства стварылася ўражанне шэраў і аднастайнасці рэпертуара. І гэты тым больш крыўдна, што некаторыя калектывы, у прыватнасці хор Відаваскага раёна Дома культуры, прыклілі нямаля намаганні і працы да развучвання гэтых песень.

Вельмі малы выбар новых харавых твораў прывёў надронна самадзейнага калектыву да творчай базальнасці, адсутнасці ў іх індыўідуальных рыс.

Хочацца яшчэ спыніцца на так званай праблеме «чысціны жанра», на ўменні таго ці іншага самадзейнага калектыву прытрымлівацца ў сваёй працы пэўнага творчага і якаснага стылю. Асабліва настойваць на гэтым, нам здаецца, не варта. Што, напрыклад, казалі б гараджане, калі б у іх былі толькі народны хор і былі бы харовыя ансамблі, або былі бы сімфанічныя аркестры і не было б аркестра народнага інструментаў? А самадзейныя ж выканаўчыя ка-

лектывы ў вёсцы — пакуль яшчэ асноўнага мастацкага сіла, якая па магчымасці прапагандае ўсе дасягненні сучаснага музычнага мастацтва, няхай яшчэ і ў недастаткова дасканалой форме.

З гэтага не вынікае, што ў самадзейнасці павінна кітнечць развучаная ўспеўнасць. Стывалая дыферэнцыя аматарскіх калектываў павінна адбывацца на больш шырокай ступені.

Адуль музычнага самадзейнасці можа чарпачь свой рэпертуар? Перш за ўсё з крыніц беларускага народна-песеннага фальклору. Імяна тут непасрэдна сутыкаюцца з традыцыяй і навагарства народнага мастацтва, ярыя за ўсё прывіляюцца нацыянальна своеасаблівыя беларускай народнай музыцы.

За апошнія гады ў беларускай песнятворчасці стала прыкметна імкненне спалучаць прыёмы стараўтрадзімнай і савецкай мастацкай песні. Гэты прыём асабліва ярка намяціўся ў нашай мастацкай самадзейнасці, якая наогул схільна да розных стылістычных пераіманняў.

Возьмем, напрыклад, традыцыйны шматгалосны харавы стыль, які яшчэ шырока бытуе ў нас побач з новым песенным стылем. У адрозненне ад апошняга, якім выдучым голасам з'яўляецца верхні, у традыцыйным шматгалосці (часцей двухгалосці) выдучым голасам лічыцца ніжні («басуночы»), які выконваецца ўсёй групай харыстаў. Верхні падголос, або «паўволак», выконваецца адной спявачкай з высокім і моцным голасам.

У добрых аматарскіх калектывах, якія чула стаяць да народнага стылю, «паўволак» пучыць без націску стварэння своеасабліва каларытнага эфекта гарманічнага рыха. Між тым, нярэдка можна сустрэць яшчэ ў нас хораў, якія, захоўваючы стараўтрадзімнасць лагасна спявання знарок мяняюць сваю выканаўчую манеру. Нам даводзілася назіраць, як усе ўдзельнікі хору стараюцца перакрычыць аднаго, з-за чаго ўся маса перагучвае народнай песні губляецца.

Такая манера выканання, што ідзе ўразрез з «мяккасцю» сапраўднага народнага харовага стылю, — страшная заганда для самадзейнага мастацтва. Многае тут залежыць ад уплыву дрэняга густу, але нельга ў гэтым не бачыць і спроб аматараў спявання выйсці за межы традыцыйнага сродка выканання.

Наша самадзейнасць заўсёды шукае. Яна капіруе, маючы сама вынаходзіць, таму ёй павінна прысці на дапамогу кваліфікаваныя метадысты дамоў народнай

творчасці, вопытнымі майстрамі сцэны.

Клапоціцца пра забеспячэнне харовай самадзейнасці рэпертуарам, трэба памятаць, што пераважна большасць аматарскіх хораў, асабліва ў вёсцы, усё яшчэ пакуль двухгалосны, якія патрабуюць арыгінальных твораў і апрацовак песень на пэўным тэхнічным узроўні. Гэта павінна ўлічвацца ў сваёй працы дырыжоры-харавыя. Праз двухгалоссе пачынаецца шлях да засваення вальсавых харавых ансамбляў, а з тым ліку і народна-папулярнага стылю, які чамусьці крыху ігнаруецца нават кампазітарамі-прафесіяналамі.

Нам трэба захоўваць і развіваць традыцыі акапальнага спявання. Вельмі часта цяпер зьяўляюцца да абавязковага акампанемента, нават у тых выпадках, калі можна абыйсці без яго. Асабліва гэта адбываецца пры развучанні апрацовак народнага песня. Захаленне акампанементаў у нейкай ступені уплывае на знікненне народнай падгаласнай спеі, якая сама па сабе з'яўляецца чыста акапальнай.

Цяжкі яшчэ шлях новых нотных выданняў да сельскай самадзейнасці. Часцей за ўсё музычныя навінкі капіруюцца з радыёперадач або кінафільмаў (да апошніх самадзейнасць стаяць асабліва патрабавальна). Аднак у такіх выпадках кіруючым аматарскага гуртка, як правіла, мае ідронную музычную падрыхтоўку. А што ж рабіць тым, хто не ўмеў хутка запісваць на ноты пачуццё песні? Значыць, трэба больш выдзяляць песенным зборнікам і лепш распаўсюджваць іх.

Не так даўно ў газете «Літаратура і мастацтва» адбыўся абмен думкамі пра тое, як лепш выдзяляць новыя творы: у выглядзе рэпертуарных зборнікаў ці асобнымі лістоўкамі? Нам думецца, што тут добрыя ўсе формы, абы яны толькі былі цікавыя.

Нам даводзілася назіраць, з якой стараннасцю ў сельскіх клубах захоўваюцца вокладкі часопіса «Работніца і сяляк», дзе друкуецца новая песня. Імяна праз гэты часопіс значная частка ўдзельнікаў сельскай самадзейнасці пазнаёмілася з новай «Песняй беларускіх дзяўчат» І. Кузняцова, «Песняй аб трыножнай малодасці» А. Пахутавай і многімі іншымі.

Нямаля карысці прыносіць і развучанне новых музычных твораў на радыё. Наша самадзейнасць з радасцю дапамогі новым рэпертуарам. Рэспубліканскім і абласным дамам народнай творчасці трэба больш паклапаціцца пра гэта.

В. Я. ТАТАУ.

Вокладкі новых кніг, якія выйшлі ў Дзяржаўным выдавецтве БССР: «Даў слова — стрымай» К. Чорнага, «Антырэйліяныя песні» У. Алоўнікава, «Пераломнае лета» М. Ваданосава.

У адной з пасялковых... Справы энтузіястаў

Дрыбінская пасялковая бібліятэка Горашка раёна надае вялікую увагу прапагандзе сельскагаспадарчай літаратуры сярод калгаснікаў і рабочых саўгасаў.

Чытачамі бібліятэкі з'яўляюцца калгаснікі сельгасарцелі «Прагрэс», «Праўда» Дрыбінскага сельсавета, саўгаса «Дрыбінскі». Да іх паслуж звыш 1.500 экзэмпляраў кніг і брашураў на пытанні сельскагаспадарчай літаратуры.

Работнікі бібліятэкі праводзяць гутаркі з чытачамі, у працэсе якіх выяўляецца, хто чым цікавіцца і г. д. Часта бібліятэкары бываюць у чытачоў дома, на жылыя паходзяць фермаж. Мэта гэтых паходаў — выкаціць цікавасць да сельскагаспадарчых ведаў. Да бібліятэкаркі таа. Ашчипавай калгаснік І. Гаваркоў з'яўляецца з пытаннем на агародніцтву.

— А вы прачытайце кнігу «Сад і агарод», — сказала Ашчипава. Прапанаваную кніжку таа. Гаваркоў узяў. Цяпер ён — пастаянны чытач сельскагаспадарчай літаратуры.

Бібліятэкары праводзяць сярод калгаснікаў і рабочых саўгасаў гутаркі аб вопыце перадавікоў сельскай гаспадаркі.

У бібліятэцы ёсць тэматычныя

выстаўкі: «Веснавая сяўба — вялікая народнагаспадарчая задача», «Упрыгожым Радзіму садамі», «Грэчка — каштоўная сельскагаспадарчая культура» і стэнды: «Дзя ідзе, малады трасувод», «У дапамогу жывёлаводству» і інш.

Прапаганда сельскагаспадарчай літаратуры спрыяюць і канферэнцыі чытачоў. Калектывна была абмеркавана літаратура аб развучанні трасуод. Добра праішла канферэнцыя «Кукуруза — культура вялікай магчымасці».

Сярод чытачоў бібліятэкі людзі рознага узростаў. Сярод іх усё больш становіцца тых, хто апрача мастацкай і папулярнай літаратуры, чытае і сельскагаспадарчую кнігу. А Пучкова цікавіцца літаратурай на пытанні ашчипаваў. Пыць кнігі і брашуры аб развучанні трасуод прачытаў сёння І. Шчышоў.

Пастаянна чытаюць сельскагаспадарчую літаратуру А. Сталяраў, П. Саманюк, П. Дудзін, В. Аднанова, С. Сазонаў і многія іншыя калгаснікі і рабочыя саўгаса «Дрыбінскі».

Пры бібліятэцы створана і працуе 14 перасолак кніг.

В. КУЗЬМІН.

Канцэртны агітбрыгады

Агітбрыгада Маладэчанскага Дома культуры прыехала ў калгас «17 перасолак». Уся праграма пабудавана на масовым матэрыяле. Самадзейныя артысты спяваюць лепшыя людскія калгасныя вёскі, вешваюць іх з прапановамі перамяняць. Не забылі энтузіясты пра лекабокаў, гультыяў. Папала мясцовому папу Яўгену Кушнеру. Не вытрымаў «святых» айцец, ушэў з канцэрта.

Актыўная работа агітбрыгады зашкавала Брэсцкі абласны Дом народнай творчасці. Паўчунца ў Маладэчанскі прыехалі работнікі культуры з усіх раёнаў вобласці.

Які цікавы і зместны канцэрт наладзілі ўдзельнікі агітбрыгады для гасцей! Першае слова прытанілі прысвятлілі яны нашым мяскам — перадавікам калгаснай вёскі і вытворчасці.

Шчыра і арыганальна быў пастаўлены нумар з запускам штучнага спадарожніка. Пралятаў ён амаль над усімі калгасамі раёна, і няздзізн нелахоп не схавалася ад яго пільнага вока.

Поспех у гледача мелі дзевяць канцэрт, выступленні эскаватаршчыка Г. Васіленкі, інжынера Т. Мышкіна і іншых.

І. ШПАКОЎСКІ.

Невялікі па сямім фармату лісты паперы аформлены з густам. Яны вабяць увагу кожнага, хто заходзіць у сельскі клуб калгаса «Перамога». Гэта «Календар працоўнай славы». На ім толькі некалькі радкоў: «Дзяржаўная Рымораўна Яхонт надала за апошнюю дзесяцігодку на 80 літраў малака ад кожнай каровы». Календар вышываецца каровуляра, і калгаснікі — наведвальнікі клуба — заўсёды ведаюць, хто з калгаснікаў ідзе наперад.

Невялікі подпіс, але ён прымушае кожнага сумленна працаваць сапраўднай, імкнучыся быць у першых радак.

А на суседняй сцене клуба — «Календар трыгоўт. У гэтых лістах трапіла высмешлівае гультаёў, прапушчальнаў Міхаласка парадку.

Клубныя работнікі Міхал Вашычка і Серафіна Апановіч правялі і аператыўна выпускаюць наглядную агітацыю. Лоўціць нагляднае, што 17 кастрычніка г. р. пачынае работу XXII з'езд КПСС, а на стэндзе пад ім — навінкі перадавіцкай літаратуры. Змястоўна націскаюцца «Па ленинскому шляху».

У клубных работніках ёсць актыўнасць і ў першую чаргу гэта настаўнік Амецішка школы Віктар Даражэвіч.

Надзяў зроблен новы стэнд — «Абавязальнасць другой брыгады». Важна тое, што з малюнкаў і подпісаў відаць, за што будзе змагацца брыгада ў 1961 годзе. На адным з сюжэтаў стэнда сказана: «Кукуруза — лепшы корм. У 1961 годзе ў брыгадзе будзе зніта пад кукурузай 20 гектараў. Пры ўраджайнасці 450—500 цэнтнераў з гектара брыгада атрымае на 14—15 тону сіласу на адну карову».

І такія канкрэтныя разлікі прыведзены на ўсіх галінах гаспадарчій буйнейшай брыгады калгаса.

Д. ЗІНГЕР.

Чайныя ружы

Калі Пётр Анісімавіч зайшоў у свой пакой, ён убачыў на сталі ў высокай шклянцы вазе кветкі. З чырвона-жоўтым адценнем ружы. На іх прыгожыя жалісткі блішчалі, як ранішняе раса, кроплі вады.

Спачатку Пётр Анісімавіч падумаў, што ружы, напэўна, аднекуль прынесла Валочка. Бо дака вельмі любіць кветкі. Аднак, аслушавшы баячку, дзяўчынка засмялася і пабегла на кухню.

— Адуль у нас такія чудовыя ружы? — удыхаючы іх тонкі водар, спытаў ён у жанкі. — На двары яшчэ красавікі, і раптам — кветкі. І якія кветкі!

Валочка Саманюка з нейкай невясёлай, загадкавай усмешкай азірнула на мужа:

— Чайныя ружы? — гэці з Сочы. Табе? Хто чымаў? — насірожаў Пётр Анісімавіч.

— Не мне, а табе.

Яна працягнула шырокаму стужку, выражаную з таманскай паперы. Пётр Анісімавіч, яшчэ нічога не разумеючы, паспешыў разгарнуць ён. На стужцы, якой, відаць, быў аплывіт букет, акарута было выведзена туншу: «Доктар П. А. Казлоўскаму з падазнення ад пацешнікі Нінэ Рымораўна І-вай, Сочы».

...Гэта было роўна год назад. Ніна Рымораўна, работніца Мінскага радамэава, паступіла ў калічынскую бальніцу № 2 у чэрвені, якая напярэдадні Першага. Ідучы дадому, яна сядзела перабачыўшы, каб хутчэй трапіць на трылёбус. Але ў гэты час з-за аварыі на ёй наекуючы гуравік.

Дажурны хірург Пётр Анісімавіч Казлоўскі застаў яе ў пераважачай. Яна шчыра апажыла на канале, не стагнала, не воікала, нібы ёй нічога не было.

— У вас што-небудзь баліць? — спытаў Казлоўскі.

— Не, — спакойна адказала жанчына. Яна нават назвала нумар тэлефона мужа і прасіла яму пазваніць.

І гэты гаварыла хворая, у якой амаль не было дулі і вельмі зніжыў крывяны ціск.

Другі дажурны хірург Галіна Алксандраўна Галіцкая запітала глядзельна на Казлоўскага. Пётр Анісімавіч і сам спачатку не мог нічога добра зразумець. Не выклікала сумнення толькі адно: у жанчыны цяжкі шок, таму яна і не адчувае болю. Значыць, нельга ў сэрэдзіне арганізма тоіцца буда — страшная і нязможная. Але дзе? Шы ў рэспірацыі, ці ў страўніку...

нудыла да халадзілніка, выняла адтуль амуладу крыві і ўмелым рухам у момант адламала галоўку.

Кроў увалі непасрэдна ў брушную аорту, і праз некалькі хвілін хворая апытомнела, твар яе паружаваў.

Пасля аперацыі, якая цягнулася каля чатырох гадзін, Пётр Анісімавіч, ледзь паспеўшы сарваць тонкія гуманныя палчаткі, прайшоў у суседні пакой і стомлена, усім целам, апусціўся на крэсла.

З прыдчыненых дзявер'яў дзясельнасць вольнага гаворка. Санітарка, відаць, таа, што вышліла паводле, расказвала, як аднойчы на сталі ў нас аперыілі мёртла васьмь такія ж маладыя жанчыны. І вынеслі яе, бедную, не ў палату, а прама ў морт.

— Але ў Казлоўскага, кажучы, залатая рукі? — умшнуўся ў размову голас друкаў санітаркі. — Я памятаю, як ён не то, што там пакалячанага, а нібы мёртлага чалавека ўваскрэсіў.

Пётр Анісімавіч прыгадаў, што такі выпадак сапраўды быў. Але толькі ён да яго не мае ніякага дачынення. Тут, відаць, санітарка перастаралася на пахвалу. Аперыраві хвората зусім іншы хірург, якой ў бальніцы ўжо не працуе.

Адпачываў, Пётр Анісімавіч накіраваўся ў палату, куды толькі што змешцілі Нінэ Рымораўну. Калі яе сядзела Люба, скіраваўшы свой позірк на шклянку трыбуку, у сэрэдзіне якой па кроплі джыла чыстае вадкасці. Сестра рабіла ўнутрынае кроплінае перадавіцтва крыві. Хворая ляжала на высокім хірургічным ложку ў паўзабыцці, усё такія ж баявая.

Убачыўшы хірурга, яна ледзь павярнула галаву, вочы яе выказвалі ні то спадзяванне, ні то просьбу.

— Вам хочацца піць? — спытаў Пётр Анісімавіч, угадаваючы яе думку.

Ніна Рымораўна ўзрадавана заківала галавой.

— Але піць вам пакуль што нельга. Вось Люба — ёй галаву на сестру — дамоўчыць вам тубы і стане лягчэй... А піць нельга.

Твар жанчыны нерухома застыў, нібы стаў незадаволеным. І цяжка было зразумець: ці засмуціла яе толькі тое, што ёй адмовілі ў глытку вады, якая, здавалася, абдэчыла б болю, ці яна, прыгнечана горам, не знаходзіла душэўнага спакою.

А калі сестра памачыла ёй тубы, яна працягла аблізала іх і, цяжкім дыхам, сказала:

— Будзеце, абавязкова будзеце — ушчыўна сказаў Казлоўскі і падаткнуў коўдур. — Усё страшнае ўжо мінула...

Ніна Рымораўна павесцелася. Яна з палёгкай заплюшчыла вочы, а ў кутках роту ляжаў цень усмешкі.

Тымі праз два, калі ўрачы лічылі, што небяспека для жыцця Нінэ Рымораўны мінула, здарылася новая бяда. Ні з таго, ні з сего ў яе узнікла тэмпература. Пад ротаў хворая зноў страціла прытомнасць.

Увесь медыцынскі персанал устрымаўся. Па калідоры кожную хвіліну, сніваючыся, праходзілі.

дзілі ўрачы і сестры, несучы кіслародныя падушкі, пасудзіны з фізіялагічным растворам, нейкія прылады. Усе сродкі і метады былі ўжыты для барацьбы з хваробай.

Цяжкая траўма, доўгая, цяжкая аперацыя, а тут, як за зло, яшчэ цяжкія ледкі — усё гэта ставіла на дзіла абласці на псіхіку Нінэ Рымораўна. Жанчына зрабілася непрыдатнай, пакутвала ад бяссонні. Не выносіла нікога акрамя Казлоўскага. Нават пераважыла дазваляла рабіць толькі яму.

Пётр Анісімавіч не мог з гэтым не лічыцца. У выкананні жаданай хворай, якія нярэдка пертавараліся ў капрызы, ён бачыў адзіны правільны шлях лячэння. Вагаўся толькі тады, калі жанчына ўпарта настойвала, каб да яе пусцілі пшыгадуюча дачку. Сустрачаў з дачкаю магла праз меру ўхваліваючы жанчыну і ларушыць кола лячэння.

На трынаццаты дзень гэтай сутрачкі, нарэшце, адбылася. Перад тым, як пусціць малую веру ў палату, Пётр Анісімавіч сам пагураваўся ў ён, навучыў яе, каб яна гаварыла хворай маме толькі ўсё добрае, прымяна.

Дэжурчыка была вельмі разумнай. Яна бездакорна сыграла сваю ролю.

— Я ведала, мамачка, што ты ачунешся, — сказала яна, наблізіўшыся да ложка. — А за нас не турбуйся. У нас дома ўсё ў парадку. Я дадзі ў дзіцячы сад, не дурэю, аслушаю старэйшыя...

Разумніца мая, — праз слёзы шпаліла ашчуплена маці.

Прашлі больш чым месяцад, Ніна Рымораўна ўжо зусім ачуняла. У яе чорныя іскрыстыя вачы, у жыных і хуткіх рухах адчуваўся нейкая ўнутраная сіла. Магчыма, гэта была адзнака той вялікай радасці, якую звычайна адчувае чалавек, які пазбавіўся цяжкай хваробы.

Яна ўвайшла ў пакой адпачынку, дзе яе чакаў муж. Там сядзеў і Казлоўскі. За час лячэння Нінэ Рымораўна паміж усімі ім склалася добрыя, цёплыя адносіны, і яны былі цяпер як даўня сябры.

— Вы некае мне казалі, — звярнуўся Пётр Анісімавіч да Нінэ Рымораўны, калі яна села ў мяккае крэсла, — што вы няват шчырыя алуцавалі, калі былі, як вы кажаце, на тым сцене? Можна, цяпер падзеліцеся з намі? Я збіраю матэрыял для навуковай працы. Думваю напісаць. Бо на адным такім прыкладзе мы можам паглядзець сотні падобных няшчасных выпадкаў...

— Я ўжо вам раскажу, усё. Толькі прасіліца мае не называйце, — усміхнулася Ніна Рымораўна. — Не трэба. А ў праславіце мяне на ўсю рэспубліку. Няхай лепш пра нас што-небудзь напіша. Вы гэтыя заслугаўбаеце.

Вось і ўся гісторыя, якую напамінаў Пётру Анісімавічу чайныя ружы з Сочы. Ружы нічога даўга стаялі ў вазе; яны пахлі вясною і сонечным поўднем і выклікалі светлую радасць на душы. Кагеткі захоўвалі паміць аб чалавеку, якому хірург вярнуў жыццё.

П. ТОРМАСАЎ.

Іван ЧЫГРЫНАЎ

Іван Чыгрынаў працуе рэдактарам аддзела папулярнай літаратуры выдавецтва АН БССР. Надзяў ў гэтым выдавецтве выйшла з друку яго кніжка пра беларускага этнографіа і зборніка фальклору Нікіфароўскага, напісаная ў саўбратстве з В. Балдарчыкам.

Апаўдзіненне «Праз гады» — першае выступленне аўтара ў мастацкай прозе.

Сонца хавалася за лес чырвоны, як гарачае вуголле.

Мы сядзім з лесніком Даўгалёвым на павалейнай сасне; у ёй была борня, і нехта паквапіўся на плоду.

— От, слухай, — кажа ён і намагаецца з кімі курыва, потым нейкую хвіліну ваджаецца з ім і пасля працягвае: — Мясце зьяла аднойчы нялёгкай даўга з чалавекам, перад якім я застаўся пываваць. Праўда, даўно было...

Даўгалёў амаль усю ваіну партызанам — спачатку ў Мінскіх лясах, а потым нельга па той бок Карпатаў. Я ведаў гэта. Бо часам, калі на яго штошы нахадзіла, ён расказваў пра сябе. Але здаралася гэта рэдка.

— Напакталі мы яго па той бок Бяспядзі, — гаварыў Даўгалёў, — нельга пад Казельскі Будай. Там ёсць невялікая, двароў на дваццаць вёска. Цяпер я ўжо не памятаю, як заведзла яна. Але каб трапіць у тую мясціну, дык знайшоў бы яе, пэўна, адразу. У жыцці так бывае, што і пахадзіць на сцене німаля, і пабачыць шчыра больш — дзе толькі не навадзіць і з кім толькі не сутыкаў лёс; але адна раз нешта ўражання такое ў памяць, што потым заўсёды будзе з табой. Гэта, мусіць, залежыць ад таго, калі ды пры якіх абставінах што з табой дарыцца...

Даўгалёў зрабіў занадкі і, не спыняючыся выпуснаць дым, пачаў аглядаць паляну, на ўскраіне якой мы сядзелі на камлі ссечанага дрэва. Я разумеў, яму патрэбны быў час, каб сабраць думкі ў адно.

— Слухай, — нечакана звярнуўся ён да мяне, — а ты ведаеш, што такое партызан сорак першага года?

— Я кінуў галавой, але, па шчырасці, не зразумеў яго пытання. Я ніколі над гэтым не задумваўся. І мне зрабілася няёмка, тым больш, што мой субсудзёнік усё не адводзіў ад мяне кіруючыя вачы, у якіх святлілася прыхваляны радасць.

— Такі. Такі! — паўтарыў ён і, ужо не звязваючы на мяне, дадаў: — Гэта не то, што партызан сорак трыццатага года. Не, зусім не то. Але пачкай...

Мы тады спыніліся ў Клятнінскіх лес. Трэ было падрыхтаваць запасную базу. Туды павінен быў перабарывацца наш атрад. Але да базы ніякай заставалася прайсці па бязлесню сотню кіламетраў. А ты ведаеш, што азначала ў тым умовах апынуцца на голым месцы? Хопіць сабраць і ў лесе было, але ж лес брат, ёсць лес. Кожнае дрэва здавалася сцяной, за якой можна ўхавацца. Праўда, не заўсёды яна ратавала нас, аднак, кажучы, салад і за штык, калі прыпрада, хавалася... І от гэта бядзелесць!

Даўгалёў ляннуў сябе па паталіцы і крактаў, нібы сказаў гэтым: «Яно во куды ўсёсла нам!»

Сонца тым часам закацілася за лес, пакінуўшы за сабой адну мутную чырвану. На палюну ася-

П Р А З Г А Д Ы

АПАЎДІНЕННЕ

длаі прымеці. Нельга на распробох распынаць сваю нудную музыку драч. У самяку сакаталі сойкі.

— Трэ было перахітрыць немцаў, — працягваў Даўгалёў, — не забытаць сляды ды за ноч адарваць ад іх на такую адлегласць, каб не паспелі яны дагнаць да самага Клятнінскага лесу.

І от выклікае аднойчы мяне Каротчанка. Здаецца, пад раінуў жоу.

— Будзем адходзіць, — кажа, — ты пойдзеш на запасную базу. Чакай нас там дні праз два.

Я распяўтаў пра доўга і папарсіў:

— Дайце жыч каго!

— Вярніце! Цырка і Валюкы. — І ўжо калі я развітаўся, пайшоў, ён затрымаў мяне, перадумав:

— Не, будзе лепш Канаплёва і Цырка і Канаплёва абодва. Толькі ведай, што як бы ад сэрца абіраю. Нягусты іх у нас. Але мы ўжо тут які-небудзь разам...

Калі ж сяміміла на другую ноч, мы былі ўжо далёка ад Казельскай Буды.

У мяне страшніна была параненая рука. А тут ішч мы выкуліся перад гэтым у нейкай захлопаным-рачуцы, яна спачатку здадалася нам мелкай, але потым давялося палесці да супрацьлеглага берага ў адзенні.

А тым часам пачало падмарожваць. Кастрычнік ужо кінцаўся. Стаялі халады. У сырэм адзенні нельга было ісці.

— Эх, было не было — зойдем у вёску, — аддаўся я.

Недалёкі мурасе было мае рашіне, ніхто не ведаў. Маўчэ Цырка, маўчэ Канаплёў. Маўчалі і, ледзь пасуваючы ногі, ішлі за мной.

На ўсю тую вёску толькі зрадуў у каго свяціліся вокны. Ці людзі спяць рана кляліся, ці не ставала газы.

Спыніліся мы каля першай жа хаты. Канаплёў падшоў да цёмнага акна і асырожна пабрэзаў у шмобіну. Ніхто не азваўся. Палаяў другі раз, ужо мацней. Нарэшце, у акне паказаўся твар чалавек паўгаладуў і адшмоў. Мы падаліся да ганка. Але колькі ні чакалі іх дзівер'я, гаспадар не выйшаў. Давалася праімчыць яшчэ колькі двароў і зноў барабаніць па цёмнай шмобіне.

— Ідзіце далей, — пачулі мы спалоханыя жаночы голас. — Па гэты ж бок... праз пяць двароў... новая хата-пшысценка...

Вралася хоркай наша адзенне, стыла цела. Былі, здаецца, сярэд свая, а дзверы не адчыніліся. Зрабілася крыўдна. Нібы нас выракліся...

Нельга даячка пауўся гук. Ён рос і насцярожаваў. Нібы напываў хвосці Струку, якая гатова была лопнуць. І цяжка было аддзіць — адкуль гук ішоў? з неба ці з зямлі.

— Самалёт! — усміхнуў Цырка, і я пачуў, як здымаў ён, нібы чалавек скінуў з плеч цяжар.

Праз яго хвіліну і ў ўпэўніцы, што набліжалася самалет. Імцецкія, Яны ішлі з захаду ў бок Смаленска. А неба, спалоханы і лагоднае, святлілася бяздунымі зоркамі. І якой недаручнасцю здавалася на ім самалет, ды яшчэ ў такі час, калі там павінен былі курькаць адны журавы.

Самалёт ішлі на вялікай вышыні. Іх было многа. І яны некуды смерць.

А ты ведаеш, як баячма стаяць от так і слу-

ПРАЗГАДЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стару.)

«Спаць праца». Я сядзеў і бяжусь стварушыцца, каб не парушыць цішыню. Мне не было відаць твару дэска.

— Заснуць у тую ноч я не мог доўга, — загаварыў Даўгалёў. — Сон то ахінаў мяне, і я прывалдаўся ў небыццё, то ён абстаўляў, і тады ў галаве роіліся думкі. Чувашь было, што не спалася і жанчыне. Яна вярчалася на тапчане і ўдзіхала.

Калі ўсе пазасыялі, я раптам адчуў, што на да мной нехта нахіліўся. Якраз тады, калі і мяне пачаў адольваць сон. Я расплюсціў вочы і ўбачыў твар гаспадыні...

— Я вам няпраўду сказала, — зашпалала яна. — Я таго чалавечка не ведала. Ён прайшоў сюды незадоўга да вас. Яго таксама нехта пацалаў. Можна, ён і не бачыў, але гэта не пламеньнік мой... Я толькі таму, што няпраўду сказала.

Я ўскочыў на ногі і асцярэжліва, каб не нарабіць шуму, раскатухаў Цыркюна. Каналёў спаў у другім пакоі, з тым, каго нам выдала гаспадыня за пламеньніка.

— Я табе, здаецца, ужо гаварыў пра партызан сорака першага і сорака трэцяга года? — звярнуўся зноў да мяне Даўгалёў. — Дык ты не пазумай, што гэта так сабе. У сорака трэцім ужо і час і падзеі за нас былі. А ў сорака першым... Павылізла розная свалата — кулакці сынкі, недабіткі беларускай, усклікі пакрыўджаных. Ды пачалі куцацца. Ад паліцэйскіх часам рапту не было. Думаеш, свой жа, савецкі, а ён цябе прадасць, перапрадасць і задушчыць. Горш за немца. Адзін такі прыстаў да нас за Маластоўкай, прыкінуў сваім і навуё на засаду. Руку тым і прашыла куля. Лель уратаваліся. А тут гэты. Разбярэся, што ён за птушка...

— Выйдзем, — шпануў я Цыркюна. Выйшлі на ганак.

— А той, аказваецца, не пламеньнік ёй! — А хто ж? — захаляваўся Цыркюна. — Не ведаю. Сказала, што прайшоў перад вамі.

— Сталі думаць. — Трэба хутчэй ісці адсюль, — прапануе Цыркюна. — А калі ён не спіць? — Там... тады яго трэба...

— А як непаважыць? Нарэшце парашылі не спускаць з яго вока. Трэ было даглядаць да раніцы, а там — бог бацька. Так мы і спалі — спачатку я пільнаваў, потым — Цыркюна. Каналёва не будзілі, каб не выдасць сабе...

Пад раніцу я задрамаў. Разбудзілі мяне прыглушаным галасам. Куродзімы куганец, гаспадыня захалялася ля печы, а Цыркюна і той, незнаёмы, вялі гамонку.

— Тады я і пайшоў да шашы, — гаварыў незнаёмы. — Рух на ёй пачынаўся заўсёды з раніцы. Немцы не любіць ездзіць нацы. Спачу. — Голас яго быў прастуджаным, сілы. — На гэты раз я выбраў сабе іншае месца, кіламетры за два ад таго. Стаў чакаць. Машыны ішлі адна за адна, а гэта мне не падобалася. Рызыкौна было кідаць гранату. Наўрад ці ўдалося б выбрацца самому. Але і адкаляваць да аручнага выпадку не хацелася. У мяне нібы рукі сьвярбелі. І востра пачаў пачаць машыны спыніцца. Тады праз некалькі хвілін і паказаліся гэты аўтобусы...

Мусіць, размова іх пачалася даўно, і я прагнуўся пад капец не. Аднак мяне яна зацікавіла і на гэтым. Чалавек гаварыў спакойна, без лішніх слоў. Можна, і сапраўды ён зрабіў нешта.

— А што ж сюды прывяло? — запытаў Цыркюна. — Шукам васьм. Можна, каго што залучу. Аднаму ж вяртаў і, калі хочаце, немагчыма...

Час быў збірацца ў дарогу, і я ўстаў. Цыркюна выйшаў за мной у сены ўзрушаны: — Ды такая нагаварыў! — Ды чую? — Ну і што? — Нічога. Хто ён? — Настаўнік, кажа.

Нас усё ж не пакідалі сумненні. Пфуна, таму, што знаёма многа непрыемнасцей выпала на нашу долю за апошні час... І я парайў: — І ўсе ж трэба сачыць!

Мяне цяпер пачало непакідаць і тое, як нам удалася пазбавіцца ад гэтага чалавечка. На базу я не меў ніякага права прывользіць каго-небудзь, апроч нашых. Праўда, у той момант мне і ў галаву не прыходзіла, што ён мог перапісацца да нас. Хоць усё і ішло к таму.

Спехам праглынуць разварыстую бульбу з агуркамі, якую падала на стол гаспадыня, мы адважыліся, як маглі, і пакінулі гаспадыню хату. Але з такім адчуваннем, быццам нарабілі ў ёй нейкай шкоды.

Цэдзілася ўжо раніца. Рэзкія зоркі застылі на небе. Пахла дымам і яшчэ нечым смачным і знаёмым з дзяцінства: у вёсцы палілі печы. — Таварышы, вазьміце мяне з сабой, — раптам пачуў мы голас нашага нацхельніка. Чалавек, як відаць было, не думаў адступацца — выбег за намі на ганак.

Я раззаваліўся: — Куды ў палішню? — І зрабіў крок да яго. Ён прыніў ад нечаканасці, і я заўважыў, як задржыла яго вузкі, з доўгімі пальцамі, рукі — рукі інтэлігента.

— Чаму ў палішню? Вы ж не ў палішню ідзеце! — пачаў даводзіць ён. — А я адзін... Тады я згадзіўся ўзяць яго з сабой, хоць і не збіраўся весці на базу. Згадзіўся, бо бачыў чалавечка, прыгнечанага горам...

Але праз колькі крокаў я пашкадаваў, што згадзіўся. І не таму, што парушыў загад камандзіра. Не, не падумай. З гэтым можна было ўрачы, уладзіць. І вядома ж не таму, што мяне не пакідалі сумненні. Здаецца, ранейшае прыкрае пачуццё неск прайшло ўжо. А калі і не прайшло, дык прытупілася. Затое найшло іншае: як толькі выйшлі за вёску, то адразу ж адчулі, што чалавек, якога мы ўзялі з сабой, змяняе нам. Нібы ўзваліў нехта на нашы плечы цяжкую, непартрэбую ў дарозе ношу.

Спадарожнік наш, мусіць, таксама зразумеў, што ён лішні сярод нас. Ён моўчкі тупаў услед і час ад часу чамусьці ўдзіхаў. Ші гэта быў даўні смутак, ці і сапраўды яго вельмі непакідала становішча, у якое ён трапіў.

Тым часам развідэла. Вырнула з-пад пагоркаў сонца. Мы ішлі міма вёсак. Людзей пакуль не сустракалі. Толькі чуваць было, як часам зарыцьці, абдуваючы ранішняю цішыню, вароты, ды рыжы раз і другі карова. А раз нека, калі мы праходзілі паўз агарод, узяўся за намі сабак. Кідаецца і бреша на ўсю ваколіцу, быццам паказвае: «Вось яны, трымайце іх!»

А неўзабаве мы паслалі настаўніка ў вёску. Ён сам папрасіўся, бо некаму ж трэ было ісці разведка. І пакуль ён хадзіў, перагаварылі між сабой.

— Навошта бралі яго? — учыніўся Каналёў. — Маўчы, — ськінуў на яго Цыркюна.

Па ўсім было відаць, што Цыркюна апраўдаваў мяне. Пфуна, размова з настаўнікам, якую яны вялі пад раніцу, падзейнічала на яго. Таму я сказаў хутчэй дзеля Каналёва:

— Хай ідзе. На базу, вядома, мы не паітнем яго. Пачакае дзе пабыць, пакуль прыйдзе атрад, а тады выйрашым.

Яшчэ невядома, ці вернецца ён цяпер, — агрынуўся Каналёў. Але настаўнік вярнуўся. А перад вёскамі мы былі ўжо непаладзкі ад Клітчанскага лесу. Усё небеспечна, здавалася, засталася заду. Мы з палёгкай уздыхнулі і зайшлі адпачыць у алейнік, што рос астраўком каля самай дарогі. За паўкіламетра адсюль была вёска. А збоку, крокаў пяці за дзвесце, зноў былі відаць кусты. Яны паўкругам агіналі вёску, не падступаючы надала блізка да яе, і цягнуліся некуды, аж пакуль стала вока. Мы джалі на траве, якую абышла каеса, і шчыльня думкай, што хутка ўжо скончацца дарожныя пакуты. І раптам пачулі галасы!.. З вёскі ішлі немцы. Іх было каля двух дзясяткаў.

Сядзець у алейніку не мела сэнсу. Ён быў вельмі рэдкі і да таго ж без лішніх — васьм стрэлаў ўсё на зямлю. З дарогі нас мог заўважыць кожны, нават калі і не прыглядаўся б надала. Трэ было нека дабегчы да кустоў. Але як ты памкнешся туды, калі наперадзе роўнае поле, і бегчы даўдзецца ўвесь час на вачы ў ворага.

Мы нібы прыраслі да зямлі, разбуліліся. І раптам здарылася нечакана: настаўнік амаль сіткам выхыліў у мяне аўтамат, які я трымаў задоўга рукой.

— Я застануся тут, — усхвалявана зашпалтаў ён, і ў голасе яго пачулася рашучасць. — Я буду страляць — а вы бязіце.

Ён нека вінавата ўсімхінуўся і адвёў свае сумкі, у акульхавы вочы. Было відаць, як перасмыкнуўся, зрабіўшы бегчы, што паталіно, яго твар.

«Навошта гэта табе?» — са злосцю падумай я, але прамачуў, бо ў той момант сам не здольны быў прыняць яко-небудзь раішнне: нібы што адарала розум.

Немцы між тым падыходзілі ўсё бліжэй. Яны гучна размаўлялі і, відаць, не спадзяваліся напакчы ў прыдарожным алейніку ўзброеных людзей. Мы лжалі і наспражана чакалі. І от яны ўжо зусім блізка.

Тады і прымулі нашы стралы. Першы ўдарыў з майго аўтамата настаўнік, а за ім і мы: я за нагна, а Каналёў і Цыркюна з вінтовак. Немцы разбегліся і заляглі. Цяпер ніхто з нас, здавалася, і не думаў пакідаць алейнік. Але зноў пачуўся голас настаўніка. На гэты раз ён ледзь не крычаў:

— Што вы марудзіце! — Я павярнуў галаву і сустрэў позірк кам Цыркюна.

— Будзем адмоўдзіць разам! — загадаў я. Але надалі, што гэта выратуе нас, не было.

І мы ўсё адступалі і адступалі на край алейніку, не перастаючы страляць. І разам з намі быў настаўнік. І тады, у тую страўную і цяжкую для нас хвіліну, на мяне нечакана нахлынула цёпла, да болю ішчылівае пачуццё да гэтага чалавечка, які нікога не хацеў для сабе, які па дарозе сюды, магчыма, насустрач смерці, моўчкі цягнуў і надавер да сабе, і нашу абразліваю лелідаўшасць.

Мне тады захалялася абняць настаўніка, папрасіць у яго прабачэння і... ці мала яшчэ чаго хацелася мне. Ды толькі не час быў.

То прыгнечана да зямлі, то раз-пораз падаючы, беглі мы да лесу, туды, дзе быў для нас паратунак. Я дрэна бачыў тое, што рабілася наокол. А калі ўпаў і агледзеўся, паўзлі за мною толькі Цыркюна і Каналёў. Настаўнік застаўся ў алейніку. Ён паранешчму біў кароткімі чэргамі з аўтамата.

І мы чакалі яго, аж пакуль не ўбачылі, што па алейніку пахаджаваць немцы...

У мінулыя нядзелю паказалі сваё майстэрства салодкі, афішэры і члены іх сем'яў — удзельнікі мастацкай самадзейнасці Беларускай вайскай акругі. На заключным канцэрце агляду выступілі харавыя, танцавальныя калектывы і асобныя выканаўцы.

На адмыку злева — зводны хор у складзе самадзейных харавых калектываў і ансамбля песні і танца Беларускай вайскай акругі.

З цікавай праграмай выступіў у памяшканні Мінскага цырка эстрадны аркестр Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі (здымак унізе).

Вялікі канцэрт далі навушчыцы Мінскага харэаграфічнага вучылішча на сцэне Беларускага тэатра оперы і балета. Яны выканалі танцы з розных балетаў. На адмыку справа ў бачыме навушчыца ІХ класа Шалоту і Дудкевіч, іх выканваюць па дэ дэ з балета «Марына перасцяпора».

Касмічны рэйс

ЖАРТ

Атрмана радзяграма: «Мінск, СПБ, З планеты Марс. Чакаем Русака Адама і Барадудзіна да нас.

І на Бялёвіча Антона Прышла заўка з Арыяна. А ён сваё: «Не маю часу, і там няма такіх каласяў. Як на Уздзенскіх Дуброўка. Няхай ляжыць туды Дубоўка, Ён ім пра ўсё расказае».

Пра Тураў і пра Арыяну, А я з Кудраўніным паеду Да Гончык Псоў і Андромеды.

Ізноў прыносіць тэлеграмы. Іх пішучы дзедзі, таты, мамы, І вучні, і пенсіянеры: «Чакаем Маўра на Венеры. Чакаем аўтара лібрэта І тэатрыка балета».

На Месці просіць камсамолкі Прыслаць раманы М. Гамолкі. А аўтар кажа: «Вось шпіла, Ажно туды даяла лая! Я днём сам лячу у неба, Каб напісаць пра ўсё, як трэба, І чытача не ўвесці ў зман Пра гэты Шосты акіяны».

Пасля таго, як выступіла газета

На старонках нашай газеты 17 лютага было надрукавана пісьмо чытача А. Шылава «Аб'явілі аб'явілі маўчыць», у якім ён скардзіўся на тое, што Гродзенскі абласны камітэт запытаўся ў Масты падпісных выданняў.

Аж пачаўся рэдакцыя начальнік адрэдактаваў Белкапаасую А. Сакалоў, Мастоўскі райсаўкаўсаюз атрымаў патрабніны падпісчыкам выданні.

Намеснік начальніка Магілёўскага абласнога ўпраўлення культуры В. Шмудзякоў паведамае рэдакцыю, што факты, паддзеньня ў артыкуле «За спіноў перадачы» («Літаратура і мастацтва» за 31 сакавіка), забурдзіліся.

Навушчыцы раіны аддзел культуры прыняў неабходныя меры, каб палепшыць работу клубаў. У калесе імя Неўскага прызначан новы загадчык клуба і напелен належным парадкам у яго памяшканні.

За дрэнную арганізацыю кінаабслугоўвання насельніцтва кінамаханкі т. Мельнік атрымаў строгае адміністрацыйнае спаганне.

У Шаўчэўскіх каласіях клуб таксама прызначан новы загадчык. Цяпер у клубе праводзіцца розныя мадэльныя мерапрыемствы.

Народ скарыстоўвае плён рэвалюцыі

Увесь свет ведае пра падзеі, што адбыліся на Кубе ў навагоднюю ноч 1959 года. Кубіянскія патрыёты пад кіраўніцтвам Філія Кастра пачалі амерыканскага сталеніка генерала Баісты і ўзялі ўладу ў свае рукі.

Гэды жорсткай диктатуры пакуціў жахліваму спадчыну. Калі ўлічыць, што большасць насельніцтва Кубы была неписьменнай, дык стане зразумела, якія вялікія задачы паўсталі перад рэвалюцыйным уладам па арганізацыі народнай асветы і ўздыму культуры свайго народа. «Быць адукаваным, каб быць свабодным», — гэтыя словы, сказаныя ішмат год назад выдатным лэстам і вядомым кубіянскім рэвалюцыянерам Хасэ Марці, цяпер сталі лозунгам культурнай рэвалюцыі на Кубе.

Культурная рэвалюцыя, якая адбываецца цяпер на Кубе, з'яўляецца натуральным вынікам эканамічнай і сацыяльнай рэвалюцыі. Побач з развіццём эканомікі рэспублікі, урад Філія Кастра пачаў і аб развіцці нашай вайскай культуры. Рэвалюцыянішчы ўрады аб'явілі ў 1961 год «годом наву аб'явіцц» ў гэтым годзе ў краіне пачынаецца быць пачаць ліквідавана неписьменнасць. Вялікая роля ў гэтай важнейшай справе належыць моладзі, якая горача адукуецца на заклік урада лаяецца ў сумяся глукіх месцах, каб вучыць пісьменнасці сялян.

Асабліва ўвага ў галіне культурнай рэвалюцыі аддаецца сельскай мясцовасці. Тры тысячы юнакоў і дзяўчат за два гады будуць падрыхтаваны інструктарамі па пытаннях мастацтва для работ у дзяржаўных і кааператывных гаспадарках. Гэтыя малыя кадры будуць спецыялізавацца ў галіне тэатра, музыкі, танца і пластычнага мастацтва.

На Кубе ёсць ініцыялынае выданне, якое ўжо выпусціла ў свет значную колькасць неадаргіх кніг па пытаннях філасофіі, палітычнай эканоміі, а таксама падручнікі і дзіцячыя кнігі. Многія працоўныя Кубы, якія ніколі да гэтага не мелі дачынення да кнігі, цяпер маюць магчымасць набыць невялікі ўласны бібліятэкі.

У гады павяшання диктатуры Баісты народная музыка Кубы знаходзілася ў страшэнным заняпадзе. Цяпер яна зноў ажывае — ужо створана многа новых мелодый па тыпу рытма «Ча-ча-ча», такіх, як «Дансан», «Гуарача», «Конга» і «Валеро».

У стварэнні значных музыкальных твораў прымаюць актыўны ўдзел кампазітары Гуан Бланка і Гараўд Грамаджэ. У аснову іх твораў пакладзены народныя рытмы. Наглядаецца ажывленне работ культурнай рэвалюцыі на Кубе.

На Кубе добра пастаўлена лекцыянавая прапаганда. Цяпер у кожным горадзе рэспублікі ёсць лектарская група. Члены лектарскіх груп вядуць вялікую асветніцкую работу сярод членаў кааператывных і дзяржаўных гаспадарак. Уся лекцыянавая прапаганда цесна звязана з жыццём народа. Апроч членаў лектарскіх груп, у прапаганда дзе ведаў сярод працоўных па розных пытаннях прымаюць актыўны ўдзел выкладчыкі і студэнты навуцальных устаноў краіны.

Сацыяльная рэвалюцыя на Кубе адкрыла вялікія перспектывы развіцця нацыянальнай культуры. У такіх умовах неспыняй барацьбы за палітычную і эканамічную незалежнасць рэвалюцыйны ўрад шчыльна аддае развіццю культуры свайго краіны. Народны свет захопляецца дасягненнямі кубіянскага народа і ўсяляк дапамагае яму.

Саргей ГРАХОЎСКІ

З ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

ХВОРЫ БІЗНЕС

У апошні час амерыканскі друк на поўны голас загаварыў аб глыбокім крызісе буржуазнай культуры. Хаця, уласна кажучы, культура долара ніколі не знаходзілася ў стане «працігнінана».

Друк напамінае, што мастацтва ў Амерыцы ўжо даўно стала здабыткам толькі некалькіх буйных гарадоў — Нью-Йорка, Лос-Анджэлеса, Чыкага, Дэнвера. Тут ёсць тэатры, музеі, сюды прыязджаюць на гастролях тэатральныя калектывы. А астатня, пераважна большасць краіны — гэта, як піша амерыканская газета «Уоркер» — пустыня, дзе рэдкасцю з'яўляецца нават кніжны магазін.

Аказваецца, можна аб'ездзіць тысячы міль па ЗША, наведваць многія гарады, штаты і ідзе не ўбачыць ніякіх кнігарні. Ші варта пасля гэтага здзіўляцца, што, паводле дадзеных амерыканскага савета адукацыі, толькі два прызваны насельніцтва ЗША цікавіцца творами мастацкай літаратуры. А больш як сто мільянаў амерыканцаў за ўсё сваё жыццё не бачылі сапраўднага тэатра.

Зразумела, што ў гэтых умовах работніку мастацтва ў Амерыцы заўсёды мала нялёгка знайсці работу. Але ў тымся разоў гэта стала цяжэй цяпер, калі мільёны і мільёны людзей лішчэй пераключаюць ценці ў кішынях, каб не застацца галоднымі. Беспрацоўнаму не да пацех і веселасці нават там, дзе яны ёсць. Многія кіно і тэатры застаюцца пустымі. У сувязі з гэтым рэзка скарачаюцца выпускі фільмаў, галзе, напрыклад, Галівуд выпусціў 200 карцін-фільмаў, а раней выходзіла на экраны 450—500 за год.

У Нью-Йорку на Бравей галэс было паказана 56 п'ес, а тры гады назад іх ставілася 150—200.

І восты вынікі. За апошні час у Галівудзе было звольнена столькі людзей, што беспрацоўе сярод работніцкай кінематэграфіі стала на 50 працэнтаў перавышаць так званы нармальны ўзровень. Сярод акцёраў брадвейскага тэатра — 90 працэнтаў беспрацоўных. Саюз музыкантаў заявіў, што 80—85 працэнтаў яго членаў таксама без работы. Нават музыканты раду

у многіх вядомыя ў ЗША алегчы мастацтва, восты што завіў, напрыклад, рэжысёр Деланд Хейуард, вядомы па многіх настановах фільмаў у Галівудзе і п'ес на Бравей: «Бізнес забяў знаходзіцца ў катастрафічным стане. Тэатр коішча па нахіленай плоскасці ў пекла, кінамахані стаяць перад пагрозай доўгата банкруцтва, а па тэлебачанню паказваецца на 30 працэнтаў менш спектакляў, чым раней. Гэта хворы бізнес».

У пошуках заробку ўчарашнія работнікі мастацтва згаджаюцца на работу, якая не мае нават далёкіх адносін да культуры. Так, напрыклад, многія пісьменнікі і акцёры трацяць свой талент на складанне і перадачу па тэлебачанню харч да сабак і ледкі ад перхаты.

Прапагандастаў славытага «амерыканскага ладу жыцця» гэта, відаць, ніколі не турбуе. Яны і гэты дзікіе становішча спрабуюць растлумачыць спамыкамі на хвалёную буржуазную «свабоду» творчасці. Але кожнаму разумнаму чалавеку ясна, што ўсе гэтыя, з дазволу сказаць, довады — не больш, як дымавая заслона, закліканая прыкрыць мараз і распад капіталістычнага ладу.

Г. МАЕУ.

Галоўны рэдактар Нічмар ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОУ, Касцюк ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАНЧУК, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (даказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОУ, Янка ШАРАХОУСКІ, Іван ШАЦІЛА, Рымгор ШЫРМА.

ДАРАГІ ТАВАРЫШІ! Ці падпісаўся ты на газету «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»?

Газета «Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень. На яе старонках друкуюцца матэрыялы па пытаннях літаратуры, мастацтва. Газета шырока асвятляе культурнае жыццё рэспублікі. Цяпер афармляецца падпіска на трэці квартал і да канца 1961 г. Падпіска прымаецца без абмежавання на ўсіх кантонах і аддзяленнях сувязі.

ПРАЦЯГВАЕЦА ПАПІСКА «ЗВЯЗДА»

на другое паўгоддзе 1961 года на газету «ЗВЯЗДА» (Орган Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР).

Падпіска прымаецца ўсімі аддзяленнямі сувязі, паштальёнамі, грамадскімі распаўсюджвальнікамі друку на месцу работы без абмежавання.

Падзеі, факты, навіны

2 чэрвеня ў Тбілісі пачаў работу юбілейны пленум Саюза намястараў Грузінскай ССР, прысьвечаны 40-годдзю ўсталявання Саветскай улады ў рэспубліцы.

Для ўдзелу ў рабоце пленума выехалі прадстаўнікі кампартызарскіх арганізацый Беларусі: адказны сакратар праўлення Саюза намястараў музыкаў І. Місневіч і кампартызар Ю. Семіяна. Беларускай музычнай дзячы пазнавацца з работай Саюза намястараў Грузіі, прымуць удзел у праслухоўванні і абмеркаванні новых твораў грузінскіх аўтараў.

13 сувязістам Барысаўскага раёна прысьвечана ганаровае званне ударнага навушчыцынай працы. Сярод іх і кіясёр Зінаіда Апанасюна Максімава.

Шасць год распаўсюджвае яна нашы перыядычныя выданні. Штомесечна прадае кнігі, газет і часопісы на 70—80 рублёў. За дзясяцігоднюю працу ў сапраўдны дзе работніцкай сувязі ёй прысуджан пераходны вымпел Барысаўскай канторы сувязі.

3 вялікім шэфісім канцэртам для лагранічнаў, прысьвечаным 43-годдзю лаграновіскай, выступілі артысты сталіцы.

Песні беларускіх кампартызараў, песні народаў ССР і краін народнай дэмакратыі, арты з опер выканалі заслужаная артыстка БССР Л. Галушчына, артысты З. Салаўёва, М. Дружына, Ю. Матроў, В. Прышчэпалена, Н. Ражноў.

З выкананнем сваё твораў аб лагранічных выступіў маскоўскі кампартызар З. Каняпанец. Творы савецкіх аўтараў прачытала артыстка А. Надзіна.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і праўлення Саюза пісатэляў БССР, Мінск

АДРАС Р